

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ЮНАЦТВА

Калейдоскоп

знаменних дат
на 2019 рік

Міністерство культури України
Державна бібліотека України для юнацтва

**КАЛЕЙДОСКОП
ЗНАМЕННИХ ДАТ
НА 2019 РІК**

Інформаційно-бібліографічні матеріали

Київ 2018

УДК 94(100)(031)
К-17

Калейдоскоп знаменних дат на 2019 рік : інформ.-бібліогр. матеріали / [уклад. Ю. Круть ; текст : С. Настенко, Ю. Круть, В. Вовк, Г. Буркацька ; обкл. О. Островий ; ред. С. Чачко] ; Держ. б-ка України для юнацтва. – Київ : [б.в.], 2018. – 83 с.

У виданні подається інформація про ювілеї видатних людей України та світу, що відзначатимуться 2019 р. Окрім переліку важливих дат та ювілеїв відомих людей, у ньому містяться короткі біографічні довідки про письменників, науковців, громадських діячів та бібліографічні джерела до них.

Видання, позначені «*», зберігаються у фондах Державної бібліотеки України для юнацтва.

Інформаційно-бібліографічні матеріали будуть корисні працівникам бібліотек, навчальних закладів, інформаційних установ та широкому колу читачів.

Укладач Ю. Круть
Текст: С. Настенко, Ю. Круть, В. Вовк, Г. Буркацька
Редактор С. Чачко
Відповідальний за випуск Г. Саприкін

©Укладач Ю. Круть, 2018
©Державна бібліотека України для юнацтва, 2018

ООН оголосило:

- 2019** – Міжнародним роком помірності;
- 2019** – Міжнародним роком корінних народів;
- 2019** – Міжнародним роком періодичної системи Менделєєва;
- 2011–2020 рр.** – Десятиріччям дій із забезпечення безпеки дорожнього руху;
- 2011-2020 рр.** – Десятиріччям біорізноманітності;
- 2013–2022 рр.** – Міжнародним десятиріччям зближення культур;
- 2014–2023 рр.** – Десятиріччям стійкої енергетики для всіх;
- 2016–2025 рр.** – Десятиріччям дій Організації Об'єднаних Націй з проблем харчування.

ЄС оголосив:

- м. Осло** (Норвегія) – «зеленою» столицею Європи;
- м. Матера** (Італія) і **м. Пловдив** (Болгарія) – культурними столицями Європи;
- м. Нови Сад** (Сербія) – молодіжною столицею Європи

ЮНЕСКО оголосило:

- м. Шарджа** (ОАЕ) – Всесвітньою столицею книги – 2019

Президент України оголосив:

- 2019** – Роком Китаю в Україні
- 2018–2027 рр.** – Десятиріччям української мови.

Січень

1

100 років від дня народження Девіда Джерома Селінджера (1919–2010), американського письменника

110 років від дня народження Степана Бандери (1909–1959), українського політичного діяча, одного з лідерів українського національно-визвольного руху 1930–1950 рр.

2

155 років від дня народження В'ячеслава Опанасовича Потапенка (1864–1942), українського актора і письменника

3

50 років від дня народження Міхаеля Шумахера (1969), німецького автогонщика, семиразового чемпіона світу «Формули-1»

4

85 років від дня народження Зураба Костянтиновича Церетелі (1934), грузинського скульптора

6

80 років від дня народження Валерія Васильовича Лобановського (1939–2002), українського футболіста і тренера

185 років від дня народження Степана Васильовича Руданського (1834–1873), українського письменника

8

140 років від дня народження Степана Васильовича Васильченка (1879–1932), українського письменника

195 років від дня народження Вільяма Вілкі Коллінза (1824–1889), англійського письменника і драматурга

9

95 років від дня народження Михайла Олександровича Задніпровського (1924–1980), українського актора

95 років від дня народження Сергія Йосиповича Параджанова (1924–1990), вірменського та українського кінорежисера, сценариста

10

85 років від дня народження Леоніда Макаровича Кравчука (1934), українського політичного діяча, Президента України (1991–1994)

12

50 років від дня народження Девіда Мітчела (1969), англійського письменника

90 років від дня народження Миколи Павловича Машенка (1929–2013), українського кінорежисера, лауреата Державної премії ім. Тараса Шевченка

110 років від дня народження Марії Оксентіївни Примаченко (Приймаченко) (1909–1997), української художниці, майстра народного декоративного розпису

125 років від дня народження Василя Михайловича Еллана-Блакитного (1894–1925), українського письменника

15

90 років від дня народження Мартіна Лютера Кінга (1929–1968), лідера руху за громадянські права темношкірих у США

16

45 років від дня народження Зінаїди Валентинівни Луценко (1974), української письменниці

17

150 років від дня народження Івана Івановича Труша (1869–1941), українського художника

19

180 років від дня народження Поля Сезанна (1839–1906), французького живописця

210 років від дня народження Едгара Алана По (1809–1849), американського поета та новеліста

22

День Соборності України

115 років від дня народження Джорджа Баланчина (1904–1983), хореографа, засновника американського балету

24

140 років від дня народження Станіслава Пилиповича Людкевича (1879–1979), українського композитора

25

145 років від дня народження Вільяма Сомерсета Моема (1874–1965), англійського письменника

260 років від дня народження Роберта Бернса (1759–1796), шотландського поета

27

Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту

180 років від дня народження Павла Платоновича Чубинського (1839–1884), українського фольклориста, автора слів Державного Гімну України

29

День пам'яті героїв Крут

30

185 років від дня народження Володимира Боніфатійовича Антоновича (1834–1908), українського історика

«Повертайся, Бог футбольний, повертайся!...»

До 80-річчя від дня народження В. Лобановського

«Тренер від Бога», «Залізний полковник», «Професор футболу», «Рыжий подсолнух»... Як тільки не називали Героя України, легендарного тренера Валерія Лобановського. Колишній наставник київського «Динамо» увійшов до топ-5 кращих тренерів Європи за всю історію Європейського футбольного союзу. Рейтинг найбільш успішних тренерів за підсумками перших ста матчів у єврокубках опубліковано в 2017 р. на сайті УЄФА. Лобановський у перших ста матчах в єврокубках здобув 56 перемог, 23 матчі зіграв внічию і 21 програв.

Народився легендарний футболіст і тренер 6 січня 1939 р. в сім'ї звичайного київського робітника. Вже в повоєнному дитинстві він виявив наполегливість у досягненні мети і старанність у навчанні. Хлопець закінчив школу, яка носить тепер його ім'я, з відзнакою і срібною медаллю, вступив до Київського політехнічного інституту. Захоплення дитинства, футбол, поступово стало справою всього життя. Почавши з футбольної школи № 1, школи динамівської молоді, здібний юнак в 16 років уже грав у дублі київського «Динамо». Демонструючи неординарну гру, Лобановський швидко закріпився в основному складі команди. Стадіони несамовито ревіли, коли він неквапливо виконував свій фірмовий, технічно дуже складний удар – «сухий лист». Упродовж шести років талановитий форвард провів за київське «Динамо» 145 матчів, забивши 42 голи. Після «Динамо» Лобановський грав 2 сезони в одеському «Чорноморці» та півтора – у донецькому «Шахтарі». У 29-річному віці заслужений майстер спорту СРСР Валерій Лобановський, на рахунку якого були 258 офіційних матчів, 71 гол, звання чемпіону СРСР (1961 р.), звання срібного призера першості країни (1960 р.), гра в національній та олімпійській збірних, стає футбольним тренером. У 1974 р., після вдалої роботи з «Дніпром», він очолив свій рідний клуб – київське «Динамо». Почалась «Епоха Лобановського». За роки

тренерської роботи Валерій Лобановський втілював у життя багато неординарних творчих задумів, створив власну всесвітньо відому школу, підготував сузір'я видатних спортсменів світового рівня, які підкорили немало спортивних вершин. У 1975 р. київське «Динамо» стало першою радянською командою, яка виграла Кубок володарів кубків. Справжнім тріумфом тренерської думки Лобановського була подвійна перемога «Динамо» над найсильнішою командою континенту – німецькою «Баварією» і як наслідок – завоювання Суперкубка Європи. Міжнародна асоціація спортивної преси визнала тоді київське «Динамо» кращою спортивною командою світу.

«Динамо» Лобановського вісім разів ставала чемпіоном СРСР, шість разів отримувала кубок СРСР. Збірна Радянського Союзу під його керівництвом завойовувала срібні медалі на чемпіонаті Європи та бронзові нагороди на Олімпіаді в Монреалі (1976 р.). Після тренерської роботи в Кувейті та Арабських Еміратах, Валерій Лобановський знову виводить київське «Динамо» з другої сотні команд європейського рейтингу на п'яте місце, демонструючи вболівальникам результативну та видовищну гру. Гучні успіхи зіркової команди викликали сплеск національної свідомості та гордості за країну. Журналіст, письменник Віталій Коротич мабуть краще за інших підкреслив глибину і неосяжність Лобановського: *«Хочу подчеркнуть, что во времена, когда верноподданное начальство Советской Украины искореняло в сознании населения республики не только национализм, но и само национальное чувство, «Динамо» Лобановского это чувство подпитывало и развивало. Оказалось, что мы не такие уж простаки из анекдотов про горилку и сало. Лобановский создавал самые совершенные в мире тренировочные методики; это до сих пор признается всемирно известными спортивными академиками. Команда киевского «Динамо» играла так, что «баварии» с «барселонами» почтительно раскрывали рты. Парни, воспитанные в спортивных школах Киева, Одессы или Луганска, никогда не державшие в руках западных миллионных контрактов, умели играть в футбол – именно играть, а не натужно отбивать на поле два тайма. Выпускник киевского политехнического института, инженер-теплотехник Лобановский как бы придумывал свой футбол с самого начала,*

изобретал игру, которой до него никто не знал и не видел. Лобановского всячески пытались впрячь, но так и не впрягли в официальные колесницы. Он воспитывал новых людей – и на футбольном поле, и вокруг поля – мы понимали, что можно проломить любую стену, если бесстрашно долбить ее».

На 63-му році життя перестало битися серце Валерія Васильовича. Він завжди буде прикладом самовідданого служіння справі, якій віддав себе без останку.

На другому міжнародному турнірі пам'яті Лобановського відома співачка Тамара Гвердцители виконала пісню Юрія Рибчинського «Возвращайся, Бог футбольный, возвращайся!». І він повернувся, тільки в бронзі, такий знайомий як з пісні «Рыжий подсолнух»:

*Ты сидишь на скамейке, что названа «тренерский мостик»,
Старший тренер «Динамо» и сборной команды страны.
Ты сидишь на скамейке, а рядом бушуют трибуны.
Ты сидишь на скамейке, а мы вспоминаем, любя...*

Футбол Лобановського повертається. Можна пишатися тим, як під час Євро-2012 стадіони виконанням національного гімну об'єднували українців. Підйом національного духу, відродження України під час Революції Гідності проходили не в паралельній реальності, а перед пильним поглядом Великого українця біля стадіону «Динамо», що носить ім'я видатного футболіста і тренера.

Лобановский В. В. Бесконечный матч / В. В. Лобановский. – Москва : Физкультура и спорт, 1989. – 117 с.

***

***Аркадьєв Д.** Васильовичу. Моє каяття... / Деві Аркадьєв // День. – 2014. – 9 січ. – С. 8–9.

Аркадьєв Д. Эра Лобановского / Дэви Аркадьєв. – Киев : АДЕФ-Україна, 2017. – 416 с.

*Бондар Ю. В. Український «мундіаль» / Ю. В. Бондар. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2013. – 544 с. – Розд. IV : Слово – учасникам [Валерій Лобановський]. – С. 422–442.

*Валерій Лобановський // Історія футболу в Україні : бібліогр. показ. / [уклад. : Т. О. Сосновська, В. О. Ярошик ; ХДНБ ім. В. Короленка]. – Харків : [б.в.], 2012. – С. 208–210.

Валерий Лобановский. Бесконечный матч / ред. А. Горбунов – Москва : Эксмо, 2009. – 480 с.

Галинский В. Валерий Лобановский. Четыре жизни в футболе / В. Галинский. – Киев : Компьютерпресс, 2002. – 335 с.

*Косых А. Н. Лобановский Валерий Васильевич (06.01.1939–13.05.2002) // «Днепр» – чемпион! / А. Н. Косых. – Днепропетровск : Журфонд, 2011. – С. 28–37.

*Легкий Л. М. Феномен Лобановського // Футбол. Історія та статистика : енциклопед. довід. / Л. М. Легкий. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – Тернопіль : Навч. кн.–Богдан, 2012. – С. 551–554.

*Лобановский Валерий Васильевич // Пятьдесят знаменитых спортсменов Украины / О. Ю. Очкурова, И. А. Рудычева, А. П. Ильченко. – Харьков : Фолио, 2004. – С. 280–295.

*Лобановский Валерий: футболист, тренер // Сто пятнадцать знаменитых спортсменов. Судьбы и рекорды / авт.-сост. Ю. В. Попов. – Донецк : БАО, 2006. – С. 267–270. – (Жизнь выдающихся людей).

*Пасховер А. Как мы зажигали : В начале 1960-х украинский футбол зажег необычайно огромное количество звезд, которые перевернули историю советского спорта / А. Пасховер // Новое время страны. – 2017. – № 9. – С. 62–65.

*Положій Є. М'ячі. Київ / Євген Положій // Тотальний футбол : [есеї] / упоряд. С. Жадан. – Київ : Грані-Т, 2012. – С. 19–46. – (De profundis).

Харитонов Д. В. Лобановский. Послесловие / Д. В. Харитонов, А. В. Франков. – Харьков : Фолио ; Москва : АСТ, 2002. – 306 с.

Цяпка В. Валерий Лобановский / В. Цяпка. – Харьков : Фолио, 2010. – 100 с.

*Чорнобай І. М. Видатні тренери світу, України. Лобановський Валерій Васильович // Історія розвитку футболу : [посібник] / І. М. Чорнобай. – Львів : ЛДУФК, 2016. – С. 256–257.

*Щербачев В. В. Лобановский / В. В. Щербачев. – Киев : Мистецтво, 1998. – 112 с. : ил.

Лютий

3

85 років від дня народження Юрія Тарнавського (1934), українського та американського письменника, одного з засновників Нью-Йоркської групи

155 років від дня народження Володимира Івановича Самійленка (1864–1925), українського поета

210 років від дня народження Фелікса Мендельсона (1809–1847), німецького композитора

5

105 років від дня народження Вільяма Сьюарда Берроуза (1914–1997), американського письменника

6

105 років від дня народження Валентина Яковича Дідковського (1914–1995), українського геолога

7

40 років від дня народження Тавакуль Карман (1979), єменської правозахисниці, журналістки, першої арабської жінки лауреата Нобелівської премії миру 2011 р.

215 років від дня народження Миколи Андрійовича Маркевича (1804–1860), українського історика, письменника, фольклориста

8

185 років від дня народження Дмитра Івановича Менделєєва (1834–1907), російського вченого-хіміка

12

155 років від дня народження Михайла Михайловича Ярового (1864–1940), українського художника

210 років від дня народження Чарльза Дарвіна (1809–1882), англійського натураліста, основоположника еволюційного вчення

13

135 років від дня народження Наталії Дмитрівни Полонської-Василенко (1884–1973), українського історика

15

455 років від дня народження Галілео Галілея (1564–1642), італійського фізика, механіка і астронома

18

85 років від дня народження Пако Рабанна (1934), французького модельєра

20

День Героїв Небесної Сотні

21

Міжнародний день рідної мови

140 років від дня народження Василя Яковича Юр'єва (1879–1962), українського селекціонера

23

40 років від дня народження Дениса Володимировича Матвієнка (1979), заслуженого артиста України, єдиного у світі володаря чотирьох Гран-прі міжнародних конкурсів артистів балету

27

115 років від дня народження Леоніда Івановича Смілянського (1904–1966), українського письменника

Життя, присвячене селекції зернових культур

До 140-річчя від дня народження В. Я. Юр'єва

Один із засновників селекційної науки в Україні, який пройшов шлях від повітового агронома до директора Українського науково-дослідного інституту рослинництва, селекції і генетики, Василь Якович Юр'єв народився 21 лютого 1879 р. у селі Іванівська Вірга Нижньо-Ломівського повіту Пензенської губернії. Початкову освіту майбутній селекціонер отримав у Нижньо-Ломівському міському чотирикласному училищі, потім навчався в середньому Маріїнському землеробчому училищі поблизу м. Саратова, одночасно підробляючи чорноробом у земельних партіях або репетитором. У 1899 р. був зарахований до Ново-Олександрійського інституту сільського господарства та лісівництва Люблінської губернії, але невдовзі його відрахували за участь у студентських рухах та призвали до війська. З осені 1903 р. В. Я. Юр'єв відновив навчання в інституті, який успішно закінчив у 1905 р. і, отримавши звання вченого агронома, працював повітовим агрономом Нижньо-Ломівського повіту.

Відгукнувшись на оголошення в «Південноросійській сільськогосподарській газеті» про те, що для нової селекційної станції, яка відкрилася поблизу Харкова, «потрібні агрономи, які пройшли курс вищої школи і мають достатні практичні навички», у грудні 1909 р. Юр'єв переїздить до Харкова. З цього часу все його життя пов'язане з Харківською селекційною станцією та селекційною наукою взагалі.

Селекційна наука в ті часи робила перші кроки. Питання методики, техніки селекційної роботи були не розроблені. В. Я. Юр'єв згадував: *«Доводилось експериментувати, винаходити, самим наштуктуруватися у процесі роботи на нові й нові питання, розв'язувати їх, помилятися, вчитися на цих помилках і приходити до несподіваних висновків. Так поступово створювалися методи селекційної роботи, відкривалися нові на зміну застарілим, створювалася селекційна наука».*

З метою вивчення методів селекції у 1912 р. В. Я. Юр'єв виїжджає у відрядження до Швеції, Канади, США. Звідти, крім нового досвіду, він привозить насіння та літературу з селекції. З початком першої світової війни Юр'єв був мобілізований і пробув у діючій армії до грудня 1917 р. У 1918 р. він знов стає до своєї роботи на Харківській селекційній станції і наполегливо працює над виведенням нових сортів зернових культур. Йому вдається створити власні сорти озимої та ярої пшениці, ячменю, вівса, кукурудзи. А застосований вперше В. Я. Юр'євим у 1926 р. метод посіву насіння озимої пшениці у спеціальні ящики для вивчення зимостійкості сортів увійшов у світову селекційну науку як метод Юр'єва. Розроблені ним методи оцінки сортів на зимостійкість, посухостійкість, стійкість до полягання, хвороб, шкідників знайшли загальне визнання та широке застосування у роботі наукових і селекційних закладів усієї країни. У 1935 р. йому було присвоєно ступінь доктора сільськогосподарських наук без захисту дисертації. У 1940 р. за редакцією В. Я. Юр'єва вийшов перший підручник «Загальна селекція і насінництво польових культур», який став основою для підготовки спеціалістів сільського господарства у цій галузі. За життя автора друком вийшли три видання цього підручника (1940, 1950, 1958). Його перекладено на мови народів колишнього СРСР, а також у Китаї, Румунії, Чехословаччині.

У 1944 р. В. Я. Юр'єв очолює Харківську селекційну станцію, а з 1946 р. стає першим директором створеного на базі станції Українського інституту генетики і селекції АН УРСР (реорганізований у 1956 р. в Український науково-дослідний інститут рослинництва, селекції і генетики, а з 1992 р. має назву Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва УААН).

Незважаючи на вік, вчений продовжує вести велику організаційну, науково-дослідну, педагогічну та громадсько-політичну роботу. Його перу належить понад 80 наукових праць. В. Я. Юр'єв особисто та в співавторстві із своїми співробітниками створив більше 20 високоврожайних сортів зернових культур. Його наукові здобутки знайшли визнання не тільки в Україні, а й за кордоном. Шведське королівське сільськогосподарське товариство визнало В. Я. Юр'єва почесним його членом.

За видатні заслуги у розвитку сільськогосподарської науки вчений був нагороджений 26 урядовими нагородами. Помер В. Я. Юр'єв 8 лютого 1962 р. У 1965 р. Академія наук УРСР для увічнення пам'яті академіка В. Я. Юр'єва встановила премію імені видатного вченого, що присуджується за видатні наукові роботи в галузі генетики і створення нових методів акліматизації, більш високоврожайних сортів сільськогосподарських культур та високопродуктивних порід тварин.

За минулі роки збагатилася теорія селекції, з'явилися нові методи, змінилася техніка проведення робіт, але юр'євські принципи і дотепер актуальні та мають значну цінність для теорії і практики селекційної роботи.

Академік Юр'єв Василь Якович (1879–1962) : біобібліогр. покажч. / УААН, Держ. наук. с.-г. б-ка, Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва ; наук. ред. В. В. Кириченко ; уклад : В. А. Вергунов, В. П. Петренкова, В. М. Ожерельєва. – Харків : Магда ЛТД, 2007. – 184 с. – (Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії ; кн. 20).

Коваленко С. Д. Талановитий учень відомого вченого [Електронний ресурс] / С. Д. Коваленко // Історія науки і біографістика. – 2007. – № 2. – Електрон. текст. – Режим доступу : <http://inb.dnsgb.com.ua/2007-1/07ksduvv.pdf>. – Загол. з екрану. – Дата звернення : 6.03.2018.

Манзюк В. Т. 120 років з дня народження корифея вітчизняної селекції Василя Яковича Юр'єва / В. Т. Мазанюк // Наукові основи стабілізації виробництва продукції рослинництва : матеріали Міжнар. конф., присвяченої 90-річчю від заснування Ін-ту рослинництва ім. Ю. Я. Юр'єва. – Харків, 2001. – С. 3–10.

Ожерельєва В. М. Василь Якович Юр'єв – селекціонер Слобожанщини та організатор науково-дослідної справи в Україні [Електронний ресурс] / В. М. Ожерельєва // Історія науки і біографістика. – 2007. – № 2. – Електрон. текст. – Режим доступу : <http://inb.dnsgb.com.ua/2007-2/07ovmdsu.pdf>. – Загол. з екрану. – Дата звернення : 6.03.2018.

Ожерельєва В. М. Величне це ім'я: до 135-річчя від дня народження академіка В. Я. Юр'єва / В. М. Ожерельєва // Генетичні ресурси рослин. – 2014. – № 15. – С. 147–148.

Ожерельєва В. М. Наукова спадщина академіка В. Я. Юр'єва [Електронний ресурс] В. М. Ожерельєва // Історія науки і біографістика. – 2007. – № 1. – Електрон. текст. – Режим доступу : <http://inb.dnsgb.com.ua/2007-1/07ovmsaj.pdf>. – Загол. з екрану. – Дата звернення : 6.03.2018.

Березень

1

90 років від дня народження Анатолія Вадимовича Свідзинського (1929), українського фізика

2

95 років від дня народження Анни-Галі Горбач (1924–2011), українського літературознавця, перекладача

160 років від дня народження Шолом-Алейхема (Шолома Наумовича Рабиновича) (1859–1916), єврейського письменника

4

70 років від дня народження Володимира Михайловича Івасюка (1949–1979), українського композитора, співака

135 років від дня народження Тетяни Якимівни Пати (1884–1976), майстрині українського народного декоративного розпису

9

205 років від дня народження Тараса Григоровича Шевченка (1814–1861), українського поета, художника, мислителя

11

135 років від дня народження Порфирія Кириловича Батюка (1884–1973), українського композитора, педагога

12

130 років від дня народження Вацлава Фомича Ніжинського (1889–1950), російського хореографа, провідного танцюриста і балетмейстра балетної трупи Сергія Дягілева

14

140 років від дня народження Альберта Ейнштейна (1879–1955), німецького фізика, автора теорії відносності

215 років від дня народження Іоганна Штрауса (батька) (1804–1849), австрійського композитора, скрипаля і диригента

16

135 років від дня народження Олександра Романовича Беляєва (1884–1942), російського письменника-фантаста

17

100 років від дня народження Олексія Федотовича Коломійця (1919–1994), українського письменника та драматурга

145 років від дня народження Августина Івановича Волошина (1874–1945), українського політичного та культурного діяча, Президента Карпатської України

18

60 років від дня народження Люка Бессона (1959), французького кінорежисера, сценариста і продюсера

90 років від дня народження Крісти Вольф (1929–2011), німецької письменниці

115 років від дня народження Марка Миколайовича Вороного (1904–1941), українського поета

175 років від дня народження Миколи Андрійовича Римського-Корсакова (1844–1908), російського композитора

20

380 років від дня народження Івана Степановича Мазепи (1639–1709), гетьмана Війська Запорізького

21

Всесвітній день поезії

90 років від дня народження Юрія Михайловича Мушкетика (1929), українського письменника

130 років від дня народження Олександра Миколайовича Вертинського (1889–1957), російського артиста естради, поета, композитора

180 років від дня народження Модеста Петровича Мусоргського (1839–1881), російського композитора

22

Всесвітній день водних ресурсів

420 років від дня народження Антоніса ван Дейка (1599–1641), фламандського художника

23

115 років від дня народження Докії Кузьмівни Гуменної (1904–1996), української письменниці

24

Всесвітній день боротьби із захворюванням на туберкульоз
145 років від дня народження Гаррі Гудіні (1874–1926), американського ілюзіоніста

26

70 років від дня народження Патріка Зюскінда (1949), німецького письменника
75 років від дня народження Дайани Росс (1944), американської співачки

27

Міжнародний день театру

30

125 років від дня народження Сергія Володимировича Іллюшина (1894–1977), російського авіаконструктора

31

65 років від дня народження Лайми Вайкуле (1954), латвійської співачки

Августин Волошин – президент Карпатської України

До 145-річчя від дня народження

*Бо великі мужі появились,
Щоб здобути, чого жде народ,
Щоби наші рани загоїти,
Яких стільки, як у морю вод.
Що ти скинув пута, мій народе,
І не дзвониш ними до сих пор, –
То заслуга тих великих мужів,
Що підняли перший раз прапор.*
В. Гренджа-Донський «Великі мужі»
(присвята А. Волошину)

Син Срібної землі Августин Волошин народився 17 березня 1874 р. в с. Келечині Волівського округу (нині – Міжгірського району) на Закарпатті в сім'ї греко-католицького священника. Незважаючи на те, що у 70-х рр. майже всі родини священників на Закарпатті були змадяризовані, у родині Волошинів свідомо трималися руської мови і звичаїв, розмовною мовою у сім'ї була місцева руська (українська) мова. Початкову освіту Августин здобув у сільській школі, потім продовжив навчання в Ужгородській гімназії (навчання велося угорською мовою), а 1896 р. закінчив теологічний факультет Ужгородського університету. Вже будучи священником, у 1900 р. закінчив Вищу педагогічну школу в Будапешті і став викладачем Ужгородської вчительської семінарії, а згодом понад 20 років був директором цього закладу. З 1903 р. Волошин стає редактором популярної і єдиної руської газети «Наука», у якій друкує численні матеріали про життя свого народу, морально-повчальні статті, поширює знання з різних галузей. Під редакцією А. Волошина і переважно за його кошти «Наука» виходила до 1918 р. У 1920 р. вона була реорганізована і під назвою «Свобода» виходила як тижневик до 1938 р. З 7 липня 1938 р. під назвою «Нова Свобода» вона стала першою українською щоденною газетою на Закарпатті і друкувалася до 16 березня 1939 р. – останнього дня існування Карпатської України. У 1920-х роках започаткував видання релігійного місячника «Благовісник», громадського тижневика «Українське слово» та педагогічного місячника «Учительський

голос». Перу Волошина належать також вірші, оповідання, повісті, п'єси. Видав понад 40 книг, переважно підручників і посібників для шкіл, на яких виховувалося кілька поколінь закарпатських українців.

А. Волошин – ініціатор і засновник української Християнсько-народної партії, яку очолював тривалий час. У жовтні 1938 р. українці, скориставшись вигідною політичною ситуацією в Чехословаччині, домоглися надання українському Закарпаттю – Підкарпатській Русі – статусу автономного краю. Формування його нового уряду доручили Августину Волошину.

Для політичної консолідації Закарпаття у січні 1939 р. було створено єдину громадсько-політичну структуру – Українське національне об'єднання, яке на виборах до сейму здобуло переважну більшість мандатів. За допомогою відомих діячів Організації українських націоналістів у краї почали формуватися збройні сили – «Карпатська Січ».

Новий сейм у березні 1939 р. одноголосно обрав А. Волошина президентом Карпатської України, ухвали Конституцію, національну символіку – синьо-жовтий прапор, гімн «Ще не вмерла Україна» – і крайовий герб, складовою частиною якого був Золотий тризуб. У наступні дні, долаючи опір вояків «Карпатської Січі», угорські війська окупували Закарпаття. А. Волошин змушений був залишити рідний край. Жив у Празі, продовжував педагогічну діяльність, став професором Українського Вільного університету та його ректором.

У травні 1945 р. радянські спецслужби підступно заарештували Августина Волошина. З Праги його вивезли в московську тюрму Лефортово, потім перевели у Бутирську тюрму. В ув'язненні він перебував 52 дні. Після численних допитів, тюремних фізичних і моральних тортур А. Волошин помер 19 липня 1945 р. у Бутирській тюрмі на 72 році життя.

Августин Волошин: життя і помисли президента Карпатської України / М. М. Вегеш [та ін.]. – 2-ге вид., допов. – Ужгород : Карпати, 2009. – 480 с.

Басараб В. Августин Волошин : нові документи і матеріали про життя і смерть президента Карпатської України / В. Басараб ; Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород : Говерла, 2006. – 151 с.

Басараб В. Дві постаті з історії української церкви: Андрей Шептицький і Августин Волошин / В. Басараб, М. Вегеш ; Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород : Говерла, 2011. – 210 с.

*Волошин Августин як український державник, педагог і релігійний діяч : матеріали Всеукр. наук. конф., присвяч. 130-річчю від дня народж. А. Волошина / упоряд. В. І. Сергійчук. – Київ : Прецедент, 2004. – 148 с.

*Гаврош О. Д. Олександр Гаврош про Г. Пинтю, О. Духновича, І. Силу, А. Ерделі, А. Волошина : оповідання / О. Д. Гаврош. – Київ : Грані-Т, 2011. – 128 с. – (Життя видатних дітей).

Гапак О. Августин Волошин та його внесок у розвиток математичної освіти / О. Гапак // Нова пед. думка. – 2011. – № 2. – С. 26–30.

Глушановська С. Історична постать – Августин Волошин. / С. Глушановська // Історія та правознавство. – 2005. – № 13. – С. 28–31.

*Грибенюк Н. І. Августин Волошин очима очевидців / Н. І. Грибенюк // Іст. архів. – 2010. – Вип. 5. – С. 135–138.

Зимомря М. Герой України – Августин Волошин / М. Зимомря ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. – Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2006. – 134 с. – (Університетська бібліотека).

*Купчик Л. Національно-духовний провідник народу Закарпаття / Л. Купчик // Слово Просвіти. – 2014. – 20–26 берез. (Ч. II). – С. 11.

Лупейко В. Ю. Будитель срібної землі (Августин Волошин) / В. Лупейко // Витязі української духовності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Ю. Лупейко. – Київ : Вид-во ім. О. Теліги, 2009. – С. 383–407.

*Маляр Л. В. Гуманістичні засади педагогічної концепції Августина Волошина / Л. В. Маляр, В. І. Староста // Вісн. Черкас. ун-ту. – 2014. – № 8. – С. 30–36. – (Педагогічні науки).

*Мишанич О. Життя і творчість Августина Волошина / О. Мишанич. – Ужгород : Закарпаття, 2002. – 48 с.

Ньорба Л. Августин Волошин – мислитель і борець за національну ідею / Л. Ньорба // Психологія і сусп-во. – 2012. – № 2. – С. 40–45.

*Роговий В. Роль Августина Волошина в організації допомоги українському студентству / В. Роговий // Пам'ять ст. – 2009. – № 3–4. – С. 128–133.

*Файзулін Я. «20 років тому ви втратили Україну. А тепер вам шкода двох міст»: Августин Волошин був президентом Карпатської України один день / Я. Файзулін // Країна. – 2015. – № 28. – С. 48–50.

Федака П. «Із гарячої любови до тебе, народе мій...» : до 130-річчя народження Августина Волошина / П. Федака // Берегиня. – 2004. – № 4. – С. 15–19.

*Шпак В. Гірка чаша за любов до Вітчизни: 70-річчя загибелі Августина Волошина / В. Шпак // Уряд. кур'єр. – 2015. – 11 лип. – С. 8.

Квітень

1

День сміху

35 років від дня народження Макса (Максима Івановича) Кідрука (1984), сучасного українського письменника, мандрівника

210 років від дня народження Миколи Васильовича Гоголя (1809–1852), українського та російського письменника

3

95 років від дня народження Марлона Брандо (1924–2004), американського кіноактора

4

125 років від дня народження Дмитра Івановича Чижевського (1894–1977), дослідника історії української філософії, літератури, естетики

6

45 років від дня народження Лі Бардуго (1974), американської письменниці в жанрі фентезі

7

Всесвітній день здоров'я

80 років від дня народження Форда Френсіса Кополи (1939), американського кінорежисера

11

100 років від дня народження Дмитра Миколайовича Смолича (1919–1987), українського режисера

125 років від дня народження Еміля Теодоровича Кіо (1894–1965), російського ілюзіоніста

12

Міжнародний день польоту людини в космос

180 років від дня народження Миколи Миколайовича Пржевальського (1839–1888), російського мандрівника

14

390 років від дня народження Християна Гюйгенса (1629–1695), нідерландського фізика, математика і астронома

15

70 років від дня народження Алли Борисівни Пугачової (1949), російської естрадної співачки, композитора

16

80 років від дня народження Миколи Івановича Компанця (1939), українського графіка, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка

130 років від дня народження Чарлі Чапліна (1889–1977), американського та англійського кіноактора

175 років від дня народження Анатолія Франса (1844–1924), французького письменника

18

День пам'яток історії та культури

20

День довкілля

21

155 років від дня народження Макса Вебера (1864–1920), німецького філософа

22

Міжнародний день Землі

120 років від дня народження Володимира Володимировича Набокова (1899–1977), російського та американського прозаїка, поета, перекладача

295 років від дня народження Іммануїла Канта (1724–1804), німецького філософа

23

Всесвітній день книги і авторського права

455 років від дня народження Вільяма Шекспіра (1564–1616), англійського драматурга та поета

26

День Чорнобильської трагедії (33-ї роковини)

30

Міжнародний день джазу

Український майстер графічного мистецтва

До 80-річчя від дня народження Миколи Компанця

Микола Компанець – провідний український художник-графік. Починаючи з 70-х років минулого століття, він створив низку графічних ілюстрацій до творів класиків української літератури, зокрема, «Наталки Полтавки» І. Котляревського, поезій Т. Г. Шевченка, повістей М. Гоголя та Г. Квітки-Основ'яненка, «Забобону» Л. Мартовича, «Гуси-лебеді летять» М. Стельмаха, «Бурлачки» І. Нечуя-Левицького та ін.

Нинішнього року художник святкує свій вісімдесятилітній ювілей у статусі заслуженого діяча мистецтв України, народного художника України, професора, лауреата літературної премії імені Миколи Трублаїні, володаря двох золотих і срібної медалі Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, у творчому доробку якого сотні ілюстрацій до української класики, цикли станкових аркушів, пейзажі, а також участь у персональних і групових мистецьких виставках.

Життєпис

Компанець Микола Іванович народився 16 квітня 1939 р. в селі Рудня Броварського району Київської області.

Закінчив Київську республіканську художню школу ім. Т. Г. Шевченка, а згодом – факультет графічних мистецтв

Київського державного художнього інституту ім. Т. Г. Шевченка та майстерню книжкової графіки.

Працював художнім редактором дитячого журналу «Барвінок» та завідувачем експериментальної редакції нової книги при видавництві «Дніпро».

Якщо говорити про постать Миколи Компанця – то це просто чудова людина, талановита, інтелігентна. Він володіє мудрістю свого українського народу. Адже виріс у селянській родині, ввібрав у себе музику землі, її красу.

Ось його твори олівцем... На папері ранок. Вечір. Він передає їхній настрій. Від його робіт іде якась загадковість, таємничість. Роботи Миколи Компанця ввійшли до експозиції виставки українських художників у Китаї. Це великі полотна, яскраві за кольором та сучасні за виконанням. А на одному з декількох його рисунків – велике дерево, а під ним криниця, до якої ведуть стежинки з різних куточків села. Дивує сама техніка олівця – уміння художника передати на одному диханні ту чарівність.

А ось гумористичні ілюстрації... Різдвяні, такі бажані дні... Колядки, щедрівки, веселі, радісні не тільки для малечі, а й для дорослих. Художник своїми ілюстраціями розкрив героїв різдвяної ночі. Вони мудрі, смішні. У них переданий час гоголівський, хоч і тепер живуть ті самі «Солохи», ті ж відьми, чорти, попи, красуні дівчата, парубки. Ходять кумедники, вбрані в національні строї, ряджені, водять «козу»...

За мистецький цикл «Земля моїх батьків» та ілюстрації до творів М. Гоголя, Миколу Компанця відзначено Національною премією України імені Тараса Шевченка 2015 р.

І серія графічних творів «Земля моїх батьків», і ілюстрації до творів М. Гоголя засвідчують, що графічне мистецтво Миколи Компанця наповнене глибоким внутрішнім змістом та оригінальними образними вирішеннями. Його творчість наповнює та збагачує духовну скарбницю українського народу.

*Барінова-Кулеба В. Микола Компанець. Глибока духовна криниця, до якої стежини ведуть звідусіль / Віра Барінова-Кулеба // Віче. – 2016. – № 1–2. – С. 72–73.

Белічко Н. Микола Компанець: неочікуваний, ліричний, фантазійний... / Н. Белічко // Образотворче мистецтво. – 2012. – № 3–4. – С. 98–100.

*Компанець Микола Іванович // Енциклопедія Сучасної України / Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України ; Нац. акад. наук України. – Київ, 2014. – Т. 14 : Кол–Кос. – С. 210.

*Микола Компанець: Українська гоголіана / М. Компанець // Образотворче мистецтво. – 2008. – № 4. – С. 102–103.

Подаються графічні аркуші, створені М. Компанцем за мотивами повістей М. Гоголя «Страшна помста», «Пропала грамота», «Майська ніч, або Утоплена», «Зачароване місце», суперобкладинка до видання М. Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки» та ін.

Перевальський В. Микола Компанець – майстер української графіки // Українська академія мистецтв / М-во культури і мистецтв України ; Нац. академія образотворчого мистецтв і архітектури. – Київ : НАОМА, 2007. – С. 386–393.

Травень

2

160 років від дня народження Джерома Клапки Джерома (1859–1927), англійського письменника

3

Всесвітній день свободи преси

550 років від дня народження Нікколо Мак'явеллі (1469–1527), італійського політичного діяча, мислителя

4

90 років від дня народження Одрі Хепберн (1929–1993), британської кіноакторки

8

День пам'яті та примирення

9

День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні

95 років від дня народження Булата Шалвовича Окуджави (1924–1997), російського письменника і барда

10

120 років від дня народження Фреда Астера (1899–1987), американського хореографа, співака, актора

11

115 років від дня народження Сальвадора Далі (1904–1989), іспанського живописця

13

День матері

170 років від дня народження Панаса Мирного (1849–1920), українського письменника

15

Міжнародний день сім'ї

160 років від дня народження П'єра Кюрі (1859–1906), французького фізика, лауреата Нобелівської премії з фізики

16

День вишиванки

18

Міжнародний день музеїв

День Європи в Україні

20

220 років від дня народження Оноре де Бальзака (1799–1850), французького письменника

21

70 років від дня народження Любові Григорівни Поліщук (1949–2006), російської акторки

22

140 років від дня народження Симона Васильовича Петлюри (1879–1926), українського воєнного і політичного діяча

160 років від дня народження Артура Конан Дойля (1859–1930), англійського письменника

24

День слов'янської писемності і культури

25

85 років від дня народження Петра Петровича Маха (1934–2011), українського письменника, публіциста

27

90 років від дня народження Романа Івановича Іваничука (1929–2016), українського письменника

160 років від дня народження Панаса Карповича Саксаганського (1859–1940), українського актора та режисера

«Мені сорочку мати вишивала...»*До Всесвітнього дня вишиванки*

Всесвітній день вишиванки – відносно молоде свято, яке покликане зберегти споконвічні народні традиції створення та носіння етнічного вишитого українського одягу. Воно відзначається щороку у третій четвер травня. Це свято запрошує кожного свідомого громадянина до абсолютно простого вчинку – одягнути вишиванку і в ній піти на роботу, навчання, прогулянку.

Це свято зародилось у 2006 р. як студентський флешмоб у Чернівецькому національному університеті. Того року у вишиванки вдяглися кілька студентів та викладачів. У 2010 р. до свята приєднуються інші міста України. П'ятирічний ювілей свята (2011) ознаменувався встановленням Гіннесівського рекорду за кількістю людей у вишиванках в одному місці: на Центральній площі Чернівців зібралось понад 4000 людей у вишиванках. З 2014 р. свято набуло всесвітнього масштабу, до акції долучилися близько 50-ти країн світу. У День вишиванки в 2015 р. була започаткована акція «Подаруй вишиванку захиснику», військовим на передову за допомогою волонтерів передавали вишиванки, аби вони служили оберегом.

У культурі практично будь-якого народу є речі, які яскраво відображають його особливу національну традицію. Вишиванка – яскравий приклад і підтвердження цього. Вона вважається оберегом від усього лихого, є символом краси та міцного здоров'я, а також щасливої долі, символізує родинну пам'ять, вірність та любов у сім'ї. Вважається, що український народ

намагається закодувати щастя, долю, життя та волю в орнаменті вишиванок.

Українська вишиванка вирізняється багатоманітністю технік вишивки (понад 300), крою, орнаментів. У вишиванці сакральне значення має все – і нитки, й орнамент, і кольори. Зазвичай вишивали дівчата, які роками складали собі посаг. Сорочку для немовляти мала вишити мама або бабуся, тоді вона вважалася справжнім оберегом. Сорочки для жінок пряли тільки з конопель або льону. Вважалося, що ці рослини захищають майбутню матір і її ще не народжене дитя. Найдавнішою є вишивка білим по білому. Але рукоділля передувала довга процедура, нитки вибілювали 3 роки.

Маки вишивали на сорочці для захисту від зла, адже ця квітка символізує продовження роду. Але також мак є квіткою війни. І якщо в родині чоловік гинув під час бойових дій, дружина вишивала сорочку з червоними маками.

Калину можна було побачити на вишиванках у заміжніх жінок. А все тому, що це символ материнства і безсмертя роду.

Сорочки з візерунком хмелю носили неодружені хлопці, адже це символ буйства, любові і молодості.

Виноград на білій сорочці символізував радість і благополуччя сімейного життя, а дубове листя – чоловічу енергію, силу, міць і витривалість.

Також і кольори на вишиванці мають своє значення. Білий символізує чистоту й початок чогось нового, чорний – колір предків, закінчення життя, пам'яті про загиблих родичів. Відтінки від коричневого до піщаного символізують землю, а червоний колір – вогонь, активність, кохання. Жовтий є символом зрілості, врожай. Зелений – це ознака життя, а фіолетовий – духовності.

Мали вишивальниці й своє свято – День Варвари 17 грудня. У цей день не можна було ні прибирати, ні прати, ні глину місити, а належало тільки вишивати.

Для українців вишиванка – не просто одяг, а символ, який несе в собі духовне багатство, мудрість і традиційний зв'язок поколінь. Він зберігає нашу ідентичність та оберігає від зла. Тож нехай мальовнича вишиванка піднімає настрій та сповнює кожного з вас енергією!

Гавур Л. Чарівні візерунки. Ч. IV / Люба Гавур. – Львів : Априорі, 2013. – 100 с. : іл.

*Кара-Васильєва Т. В. Історія української вишивки : [книга-альбом] / Т. В. Кара-Васильєва. – Київ : Мистецтво, 2008. – 464 с. : іл.

*Кара-Васильєва Т. В. Українська вишивка / Т. В. Кара-Васильєва, А. Д. Чорноморець. – 2-ге вид., стереотип. – Київ : Либідь, 2005. – 160 с.

*Кулинич-Стахурська О. Мистецтво української вишивки. Техніка і технологія / О. Кулинич-Стахурська. – Вид. 2-ге, допов. – Львів : ЛНБ ім. В. Стефаника, 2007. – 264 с.

*Лобарчук О. Сорочку били як двійника свого власника: Бойківська вишивка / Ольга Лобарчук // Уряд. кур'єр. – 2014. – 7 серп. – С.10.

*Мельничук Ю. Вишиваний генокод / Юрій Мельничук // Колесо життя. – 2015. – № 10. – С.14–20.

*Надутенко О. В. Барвіста вишиванка / О. В. Надутенко ; [худож. О. В. Коломієць]. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 43 с.

*Наніашвілі І. М. Українська вишивка: Рушники. Вишиванки. Обереги. Вишиваємо хрестиком та гладдю / І.М.Наніашвілі. – Харків : Кн. клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2012. – 192 с.

Федишин О. У світі вишивки та бісероплетіння / Олександра Федишин. – Львів : Априорі, 2013. – 104 с.

*Чумарна М. І. Вишивання долі: символіка і техніки шитва / М. І. Чумарна. – Львів : Априорі, 2015. – 88 с.

Червень

1

Міжнародний день захисту дітей
215 років від дня народження Михайла Івановича Глинки (1804–1857), російського композитора

4

110 років від дня народження Олександра Єлисейовича Ільченка (1909–1994), українського письменника

5

Всесвітній день охорони навколишнього середовища

6

130 років від дня народження Ігора Івановича Сікорського (1889–1972), українського та американського ученого, авіаконструктора

220 років від дня народження Олександра Сергійовича Пушкіна (1799–1837), російського поета

420 років від дня народження Дієго Веласкеса (1599–1660), іспанського художника

11

100 років від дня народження Юрія Остаповича Луцького (1919–2001), українського літературознавця, перекладача

120 років від дня народження Ясунарі Кавабати (1899–1972), японського письменника

155 років від дня народження Ріхарда Штрауса (1864–1949), німецького композитора і диригента

13

145 років від дня народження Марка Черемшини (Івана Юрійовича Семанюка) (1874–1927), українського письменника

15

65 років від дня народження Джеймса Белуші (1954), американського кіноактора

21

60 років від дня народження Галини Костянтинівни Вдовиченко (1959), української письменниці та журналістки

23

90 років від дня народження Федора Петровича Погребенника (1929–2001), українського літературознавця

130 років від дня народження Ганни Андріївни Ахматової (1889–1966), російської поетеси

26

Міжнародний день боротьби проти зловживання наркотиками та їх незаконного обігу

28

День Конституції України

30

День молоді

Містер гелікоптер

До 130-річчя від дня народження Ігоря Сікорського

Ігор Іванович Сікорський – всесвітньо відомий авіаконструктор, творець гелікоптерів і перших у світовій практиці авіабудування багатомоторних літаків.

Народився 6 червня 1889 р. у відомій в Києві родині. Батько – Іван Олексійович, видатний психіатр, наукові роботи якого не втратили значення і до сьогодні. Мати – Марія Стефанівна, високоосвічена, інтелігентна жінка, виховувала п'ятьох дітей у творчій, затишній атмосфері. Дитячі роки майбутнього авіаконструктора були щасливими, осяяними

світлом культури, мистецтва і глибоких знань про навколишній світ, що значною мірою визначило його подальшу долю.

Ігор Сікорський навчався в Першій київській гімназії – найстарішому київському навчальному закладі із чудовими педагогічними традиціями. Згодом, підтримуючи потяг хлопця до технічних наук, батьки віддали його навчатися до Морського кадетського корпусу у Санкт-Петербурзі, потім у технічну школу Дювіньйо де Ланно в Парижі. Але справді рідним для талановитого юнака став Київський політехнічний інститут. *«Знімаю капелюха перед альма-матер, яка підготувала мене до підкорення неба»* – слова, сказані Сікорським на схилі літ і викарбувані на підніжжі пам'ятника, встановленого на території вишу. КПІ на початку ХХ ст. був вищою технічною школою нового типу, де активно діяла повітроплавна секція з відділами аеропланів, гелікоптерів, орнітоптерів і двигунів. Тут у 1908 р. студент Ігор Сікорський розробив і побудував свій перший гвинтокрил, який, на жаль, не піднявся у повітря. Наполегливий юнак не здався, почав будувати літаки, які відзначилися світовими рекордами. Наприклад, у 1912 р. літак С-6 побив світовий рекорд швидкості – 111 км/год.

На базі авіаційного відділення Російсько-Балтійського вагонного заводу (РБВЗ) молодий головний конструктор І. Сікорський створює багатомоторні аероплани «Гранд» і «Руський витязь», а згодом – чотиримоторний «Ілля Муромець», який став найкращим літаком Першої світової війни. За створення цього літака Ігор Сікорський в 25 років отримав одну з найвищих нагород Російської імперії – орден Святого Володимира IV ступеня. Важливо зазначити, що «Ілля Муромець» став прототипом усіх сучасних пасажирських і транспортних літаків, а також бомбардувальників.

Після Жовтневої революції 1917 р., через реальну загрозу арешту та репресій, І. Сікорський виїхав до Франції. Втім, у повоєнній країні реалізація нових авіаційних проектів була неможливою. Сікорський вирушає до Сполучених Штатів. Тяжкі випробування і наполегливість перших років життя в Америці врешті-решт привели до успіху. За фінансової підтримки, зокрема, композитора Сергія Рахманінова, у 1923 р. Ігор Сікорський створив компанію Sikorsky Aeroengineering

Corporation, яка упродовж 1930-х років створює літаючі човни, для перевезки пасажирів до міст, де не було аеропортів зі злітно-посадочними смугами. Справжнім шедевром Сікорського стала чотиримоторна амфібія S-40.

У 30-і рр. Ігор Сікорський повертається до втілення своєї юнацької мрії – розробляти гелікоптери. Результат – у вересні 1939 р., як і завжди, він сам випробовує експериментальний гвинтокрил VS-300 (S-46). Сікорському завжди щастило у випробуваннях. За штурвал він сідав в сорочці з краваткою і в капелюсі. У роки Другої світової війни його гвинтокрилами XR-4 (VS-316) була озброєна армія США.

Після Другої світової війни розпочався справжній вертолітний бум. Гелікоптери застосовувалися всюди – у промисловості і медицині, поліцією і спецслужбами, стали засобом порятунку людей при стихійних лихах. Онук православного священика й глибокий мислитель, Ігор Сікорський головним завданням гвинтокрилів вважав рятування людей, а не участь у бойових діях.

Бренд Сікорського став визнаним лідером не лише у США, а й у світі. Величезним успіхом компанії була розробка гелікоптера S-55, який вперше у світі здійснив трансатлантичний переліт. Останнім із вертольотів, розроблених особисто Ігорем Івановичем Сікорським був S-58. Його численні модифікації експлуатувалися майже в п'ятдесяти країнах світу. Корпорація Sikorsky Aircraft посідає одне з чільних місць у світовому вертольотобудуванні і сьогодні.

Ім'я містера Гелікоптера, як називали Ігоря Сікорського в світі, у Радянському Союзі замовчувалося через походження, еміграцію, але це не завадило появі радянських вертольотів МІ-4, скопійованих з одногвинтових вертольотів Сікорського.

За часів Незалежності України ім'я славетного земляка повернулося додому з визнанням і глибокою пошаною.

З 2016 р. Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут» носить ім'я свого славетного випускника. На території вишу стоїть пам'ятник Сікорському з капелюхом у руках, тим самим, у якому він завжди проводив випробування. У студентів інституту існує традиція – перед

іспитами приходити до пам'ятника, щоб доторкнутися до капелюха авіаконструктора.

З 2018 р. Міжнародний столичний аеропорт «Київ» також носить ім'я Ігоря Сікорського.

Здобутки і життя видатного киянина, авіаконструктора світового значення, який поєднав два континенти, надихає нові покоління на втілення фантастичних мрій.

*Горькавий Н. Сказка об авиаторе Сикорском, мечтавшем летать медленно / Ник Горькавый // Наука и жизнь. – 2011. – № 9. – С. 90–96.

*Згуровський М. З. Ігор Сікорський: людина, яка втілила мрію Леонардо да Вінчі // Київські політехніки біля витоків світової авіації, космонавтики та ракетобудування / М. З. Згуровський. – Київ : НТУУ «КПІ» : Політехніка, 2016. – С. 113–136.

І. І. Сікорський : матеріали наук. читань з циклу: «Видатні конструктори України» / НТУУ «КПІ», Держ. політехн. музей. – Київ : ЕКМО, 2005. – 88 с.

*Івченко В. Його злет починався у Києві / В. Івченко // Наук. світ. – 2008. – № 8. – С. 6–11.

Михеев В. Р. Неизвестный Сикорский. Бог вертолетов / В. Р. Михеев. – Москва : Яуза, 2010. – 448 с. – (Война и мы. Авиаконструкторы)

*Попельнюк Б. Київські авіатори світової слави [І. Сікорський, П. Нестеров] / Б. Попельнюк // Наук. студії студентів-грінченківців. – 2007. – № 1. – С. 84–91.

Сікорський І. І. [Електронний ресурс] : [добірка статей] // Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського» : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://kpi.ua/sikorsky>. – Назва з екрану. – Перевірено : 16.05.2018.

*Сікорський Ігор: Від Києва до Коннектикута, від неба до небес / за ред. І. В. Шпака. – Київ : АДЕФ-Україна, 2014. – 256 с.

*Тимченко С. Духовно-філософська творчість Ігоря Сікорського / С. Тимченко // Світогляд. – 2008. – № 6. – С. 22–27.

*Шама О. Вокруг оси. Киевлянин Игорь Сикорский стал главным авиаконструктором XX века, создал многомоторный пассажирский самолет и бомбардировщик, а также запустил в серию новое грозное оружие – вертолеты / Олег Шама // Новое время. – 2016. – № 19. – С. 82–85.

*Шпак В. «Руський витязь» київського роду: 125-річчя з дня народження Ігоря Сікорського / Віктор Шпак // Уряд. кур'єр. – 2014. – 31 трав. – С. 18.

*Шпак І. В. Сікорський Ігор: Київський зліт / І. В. Шпак. – Київ : АДЕФ-Україна, 2016. – 116 с.

Липень

1

80 років від дня народження Володимира Андрійовича Глущенка (1939), українського майстра петриківського розпису

215 років від дня народження Жорж Санд (Аврори Дюпен) (1804–1876), французької письменниці

2

305 років від дня народження Христофа Віллібальда Глюка (1714–1787), німецького композитора

8

Український День родини

180 років від дня народження Джона Рокфеллера (1839–1937), американського підприємця та благодійника

11

Всесвітній день шоколаду

12

75 років від дня народження Ульфа Старка (1944–2017), шведського письменника

135 років від дня народження Амедео Модільяні (1884–1920), італійського художника, графіка та скульптора

18

35 років від дня народження Ірисі (Ірини Миколаївни) Ликович (1984), сучасної української письменниці

19

50 років від дня народження Келлі Лінк (1969), американської письменниці в жанрі фентезі та фантастики

185 років від дня народження Едгара Дега (1834–1917), французького живописця

205 років від дня народження Самюеля Кольта (1814–1862), американського зброяра, винахідника револьвера

20

715 років від дня народження Франческо Петрарки (1304–1374), італійського поета

21

120 років від дня народження Ернеста Хемінгуея (1899–1961), американського письменника, лауреата Нобелівської премії

24

110 років від дня народження Юрія Васильовича Стефаника (1909–1985), українського громадсько-політичного діяча та письменника

25

80 років від дня народження Володимира Григоровича Дрозда (1939–2003), українського письменника

90 років від дня народження Василя Макаровича Шукшина (1929–1974), російського письменника, сценариста, актора

27

195 років від дня народження Олександра Дюма (сина) (1824–1895), французького письменника

29

65 років від дня народження Ігоря Яковича Крутого (1954), російського композитора

170 років від дня народження Олени Пчілки (Ольги Петрівни Косач) (1849–1930), української письменниці

31

105 років від дня народження Луї де Фюнеса (1914–1983), французького кіноактора

Жорж Санд – королева французького романтизму

До 215-річчя від дня народження

Зірка цієї жінки, яка творила під чоловічим ім'ям, горить на літературному небосхилі надзвичайно яскраво. Важко знайти письменницю, яка зрівнялася би славою та талантом із Жорж Санд. А в житті вона була звичайною жінкою та не надавала значення своїм літературним заслугам. Її справжнім потягом були любов, природа та Бог. Вона всюди намагалася відшукати справжні цінності.

Багата баронеса, що народилася, щоб зберігати вікові традиції, але зневажила думку суспільства і все своє життя відкрито бунтувала проти його підвалин, – ось ким була Амандін Аврора Люсіль Дюпен, яка твердою ногою увійшла у світову історію під скромним псевдонімом Жорж Санд.

Аврора Дюпен народилася 1 липня 1804 р. Батько Жорж Санд, Моріс Дюпен, одружився з жінкою міщанського походження Софі-Вікторією Делаборд, яка раніше була танцівницею і мала кепську репутацію, попри заборону своєї матері Марії-Аврори. Довгий час Марія-Аврора відмовлялася визнавати цей шлюб і навіть не хотіла бачити онуків. Софі-Вікторія народила Морісу двох дітей – Аврору і Огюста. Але хлопчик помер від хвороби ще в дитинстві.

Раптова смерть Моріса внаслідок нещасного випадку змусила непохитну Марію-Аврору переглянути своє ставлення до маленької онуки, так схожої на її сина. Пані Дюпен вирішила виховати дівчинку як справжню світську даму і висунула невістці ультиматум – або вона їде з маєтку, надавши опікунство свекрусі, або Аврора залишається без спадщини.

Софі-Вікторія вибрала перше і вирушила до Парижа влаштовувати своє особисте життя. Цей розрив став травмою для маленької дівчинки. Їй було всього чотири роки, коли вона втратила батька, а тепер її розлучали ще й з матір'ю, яку вона гаряче любила. І хоч вони продовжували зрідка бачитися, Софі-

Вікторія так і не стала для своєї дочки ні захисницею, ні порадицею. Так що з юних років Аврорі довелося навчитися сподіватися на себе і приймати власні рішення.

Коли дівчинці виповнилося 14 років, бабуся, як тоді було прийнято, відправила її в пансіон при монастирі на навчання. Тут вразлива Аврора зацікавилася невідомим духовним світом. У неї був чіпкий розум, і вона з захватом зачитувалася доступними в обителі книгами.

А в цей час у її бабусі стався перший напад. Злякавшись, що у разі її смерті юна спадкоємиця піде слідами матері, Марія-Аврора вирішує терміново видати її заміж і забирає з монастиря.

Проте майбутня письменниця була проти заміжжя з розрахунку та чинила опір дуже рішуче, і невдовзі Марія-Аврора відмовилася від своїх планів. З того часу біографія Жорж Санд писалася на просторах історії вже її власним твердим почерком.

Таким чином, шістнадцятирічна багата спадкоємиця повернулася до свого маєтку в Ноан, де і проводила час за читанням книг філософів: Шатобріана, Паскаля, Аристотеля та інших.

Юна Аврора дуже любила їздити верхи. Вона одягалася в чоловіче плаття і здійснювала тривалі прогулянки в околицях Ноана. У ті часи це вважалося обурливою поведінкою, проте дівчині не було діла до пересудів.

У вісімнадцять років, після смерті бабусі, Аврора вийшла заміж за Казимира Дюдевана. Побудувати щасливий шлюб їй не вдалося – занадто різні інтереси були у неї з чоловіком. Вона народила йому сина, проте через якийсь час стала заводити собі коханців. У 1831 р. Аврора переїжджає за черговим коханцем Жюлем Сандом до Парижа.

Саме він і стане відповідальним за її псевдонім – Жорж Санд. Щоб забезпечувати себе в Парижі, жінка вирішує почати серйозну літературну діяльність.

Перші романи – «Комісіонер» і «Роз і Бланш» – були написані у співавторстві з Жюлем Санде і підписані його ім'ям, бо знатні родичі не бажали бачити прізвище Дюдеван на обкладинці книги. Твори мали успіх, і Аврора вирішила спробувати свої сили в самотійній роботі. Так на світ з'явився роман «Індіана».

Санде відмовився приймати незаслужені лаври. А видавці, навпаки, наполягали на тому, що книга повинна продаватися тільки з підписом автора, який полюбився народу. І тоді Аврора вирішила прибрати одну букву з прізвища і додати чоловіче ім'я. Так з'явився настільки знаний сьогодні псевдонім Аврори Дюпен – Жорж Санд.

Переїхавши в Париж, молода письменниця спочатку була дещо обмежена в фінансах. Можливо, саме цим спочатку пояснювалася її манера носити чоловічий одяг. Воно було більш тепле, зручне і підходило до різних випадків життя. Однак пізніше, вже будучи знаменитою і багатою, Аврора так і не відмовилася від подібних нарядів.

До того ж незабаром вона і в особистих бесідах стала віддавати перевагу псевдоніму Жорж, замість жіночого імені Аврора. Це породило безліч пліток щодо її сексуальної орієнтації.

Починаючи з твору «Індіана» і аж до останнього написаного рядка, романи Жорж Санд незмінно викликали неоднозначну реакцію читачів. Одне можна сказати з упевненістю – байдужими вони не залишали нікого. Багато захоплювалися ними, ще більше – критикували.

Письменниця піднімала на сторінках своїх книг животрепетні теми. Вона писала про пригноблення жінок, закликала боротися і перемагати, що не могло не знайти відгуку в суспільстві, розбурханому революційними ідеями.

У популярної письменниці було багато коханців. Однак найвідомішим виявився молодий талановитий піаніст Фредерік Шопен. Фредерік Шопен і Жорж Санд прожили разом більше дев'яти років. Однак цей зв'язок важко назвати щасливим. Постійно хворий і занурений в свою роботу Фредерік потребував скоріше медсестру, ніж коханку. І незабаром Санд стала грати для нього роль турботливої матері, а не супутниці життя.

Ці відносини були приречені. Однак, за визнанням критиків, свої найкращі твори і Шопен, і Санд написали саме в період спільного життя.

Останні 25 років життя Жорж Санд провела в своєму маєтку в Ноані. Вона продовжує писати, проте романи, що вийшли з-під її пера в цей період, вже не блищать тієї завзятістю і прагненням

до боротьби, які характеризували твори 1830-х рр. Вік і відірваність від світського життя дають про себе знати.

Тепер Санд більше пише про принади сільського життя, про тиху пасторальну любов на лоні природи. Вона залишає осторонь настільки улюблені нею раніше складні соціальні проблеми і зосереджується на маленькому внутрішньому світі своїх героїв. Померла Жорж Санд 8 червня 1876 р. у віці 72 років.

Вклад працюючої письменниці в літературу важко переоцінити. За кілька десятиліть своєї творчої діяльності вона написала більше сотні романів і повістей, величезну кількість публіцистичних статей, склала багатотомну автобіографію і створила 18 драм. Крім того, збереглося більше 18 тисяч особистих листів Жорж Санд. Книги, написані нею, популярні досьогодні днів. Її літературна слава зміцнилася не тільки у Франції, але й далеко за її межами. Нарівні з Віктором Гюго і Чарльзом Діккенсом Жорж Санд називають найбільшим гуманістом своєї епохи. І не дарма, адже вона змогла крізь усі свої твори пронести ідеї милосердя і співчуття.

Про велику французьку письменницю було знято фільми: «Шопен. Бажання кохання» (Польща, 2002), «Експромт» (Великобританія, Франція, 1991), «Хто Жорж?» (Франція, 1973).

*Санд Ж. Валентина; Леоне Леони : [романи] / Жорж Санд. – Харьков ; Белгород : Кн. клуб «Клуб семейного досуга», 2017. – 432 с.

*Санд Ж. Графиня Рудольштадт ; Индиана : [романы] / Жорж Санд. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1990. – 608 с.

Санд Ж. Консуэло : [роман] : в 2 т. / Жорж Санд. – Харьков : Фолио, 2013. – (Школьная библиотека украинской и зарубежной литературы).

Т. 1 – 2013. – 459 с.

Т. 2. – 2013. – 456 с.

*Санд Ж. Лелия : [роман] / Жорж Санд. – Киев, 2008. – 368с. – (Книжная коллекция «Комсомольской правды» в Украине. XIX век ; т. 28).

***

*Дубинянская Я. Редингот Жорж Санд / Я. Дубинянская // Личности. – 2018. – № 1. – С. 63–81.

*Моруа А. Жорж Санд / А. Моруа ; пер.с фр. Е. С. Булгаковой. – Смоленск : Русич, 1999. – 560 с. – (Женщина-миф).

*Моруа А. Лелия, или жизнь Жорж Санд / А. Моруа. – Москва : Правда, 1990. – 684 с.

*Женские истории: Жорж Санд, Гала Дали, Марлен Дитрих / [авт.-сост. А. Н. Петров]. – Минск : Современ. литератор, 1999. – 512 с. – (Женские истории).

*Воронина Л. Леся Воронина про Брюса Лі, Махатму Ганді, Жорж Санд, Фридеріка Шопена, Івана Миколайчука : оповідання / Леся Воронина. – Київ : Грані-Т, 2010. – 128 с. – (Життя видатних дітей).

*Фетисова Е. Жорж Санд. Мечта о любви / Е. Фетисова // Человек без границ. – 2009. – С. 26–29.

Серпень

1

200 років від дня народження Германа Мелвілла (1819–1891), американського письменника

4

90 років від дня народження Ясира Арафата (1929–2004), лідера руху визволення Палестини

3

115 років від дня народження Кліффорда Саймака (1904–1988), американського письменника-фантаста

5

90 років від дня народження Дмитра Михайловича Гродзинського (1929–2016), українського вченого-біолога

120 років від дня народження Бориса Дмитровича Антоненка-Давидовича (1899–1984), українського письменника

175 років від дня народження Іллі Юхимовича Рєпіна (1844–1930), російського художника

8

185 років від дня народження Юрія-Осипа Адальбертовича Федьковича (1834–1888), українського письменника

200 років від дня народження Пантелеймона Олександровича Куліша (1819–1897), українського письменника

10

35 років від дня народження Любка (Любомира Андрійовича) Дереша (1984), сучасного українського письменника

11

40 років від дня народження Валерія Юрійовича Антонюка (1979), українського композитора, члена Національної Спілки композиторів України

12

Міжнародний день молоді

13

40 років від дня народження Катерини Володимирівни Бужинської (1979), української співачки, народної артистки України

120 років від дня народження Альфреда Хічкока (1899–1980), англо-американського кінорежисера, продюсера

15

90 років від дня народження Анни Валентинович (Ганна Любчик), однієї з засновників незалежної профспілки «Солідарність», українки за походженням. Сейм Польщі прийняв Ухвалу, якою 2019 рік оголошено Роком Анни Валентинович

250 років від дня народження Наполеона I Бонапарта (1769–1821), французького полководця та імператора

16

85 років від дня народження Діани Вінн Джонс (1934–2011), британської письменниці в жанрі фантастики

85 років від дня народження П'єра Рішара (1934), французького актора

20

80 років від дня народження Валерія Олександровича Шевчука (1939), українського письменника

23

День Державного Прапора України

45 років від дня народження Сергія Вікторовича Жадана (1974), українського письменника

24

День Незалежності України

120 років від дня народження Хорхе Луїса Борхеса (1899–1986), аргентинського письменника

25

95 років від дня народження Павла Архиповича Загребельного (1924–2009), українського письменника

28

270 років від дня народження Йоганна Вольфганга Гете (1749–1832), німецького поета

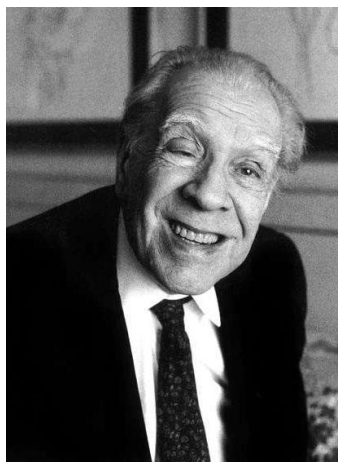
31

270 років від дня народження Олександра Миколайовича Радищева (1749–1802), російського прозаїка, філософа

Великий Сліпець ХХ століття

До 120-річчя від дня народження Хорхе Луїса Борхеса

*Мені завжди здавалось,
що рай повинен бути чимось схожим на бібліотеки...*

Хорхе Луїс Борхес, один з найбільших, найзнаменитіших і в той же час один з найзагадковіших письменників ХХ століття, ще за життя встиг стати легендою. Тільки звичайне перерахування премій, нагород і титулів займе багато рядків: Коммендаторе Італійської Республіки, Командор ордена Почесного легіону «За заслуги в літературі і мистецтві», Кавалер ордена Британської імперії «За видатні заслуги» та іспанського ордена «Хрест Альфонсо Мудрого», доктор Сорбонни, Оксфордського й Колумбійського університетів, лауреат премії Сервантеса, лауреат премії Бальцана та ін. Усюди його перекладають, вивчають, цитують. Його есе, оповідання, вірші, переклади, його яскрава особистість утілили численні риси сучасної культури.

Хорхе Борхес народився 24 серпня 1899 р. в Буенос-Айресі. З боку батька у письменника було іспанське та ірландське коріння, мати походила з родини португальських євреїв, тому письменник

опинився на перехресті безлічі культур і різних, часом протилежних явищ. У будинку розмовляли іспанською та англійською мовами. З раннього віку Хорхе Луїс захоплювався поезією, у віці чотирьох років навчився читати і писати, а в десять років переклав відому казку Оскара Уайльда «Щасливий принц». Навчання у школі Борхес розпочав у 9 років одразу з четвертого класу. Це був неприємний досвід для хлопчика, оскільки однокласники насміхалися з нього, а вчителі не могли навчити його нічого нового.

У 1914 р. сім'я поїхала до Європи задля лікування батька Борхеса, який на той час вже втратив зір, а через початок Першої світової війни повернення в Аргентину відклалося. Спочатку родина мешкала в Женеві, а в 1918 р. переїхали в Іспанію, де Борхес написав дві книги, які не опублікував: «Los ritmos rojos» і «Los niños del tahúr» та приєднався до ультраїстів – авангардної групи поетів. 31 грудня 1919 р. в іспанському журналі «Греція» з'явився перший вірш Хорхе Луїса.

Повернувшись до Аргентини в 1921 р., Борхес продовжував втілювати ультраїзм в неримованих віршах про Буенос-Айрес. Згодом він відійшов від поезії і став писати «фантазійну» прозу. Після декількох років мовчання він з 1935 р. починає одну за одною видавати свої прозаїчні книги: «Всесвітня історія безчестя» (1935), «Історія вічності» (1936), «Вимисли» (1944), «Алеф» (1949), «Нові розслідування» (1952), «Повідомлення Бруді» (1970), «Книга піску» (1975). Уже в ранніх творах він відзначався ерудицією, знанням мов і філософії, майстерно володів словом. Ефект справжності вигаданих подій досягається у Борхеса введенням в оповідання епізодів аргентинської історії та імен письменників-сучасників, фактів власної біографії.

У 1937–1946 рр. Борхес працював бібліотекарем, згодом він називав цей час «дев'ять глибоко нещасливих років», хоча саме в той період з'явилися перші його шедеври. Не випадково образ бібліотеки – іноді нескінченної – так часто виникає на сторінках його оповідань. У 1946 р. Борхес був звільнений з бібліотечної посади. Доля знову повернула йому посаду бібліотекаря в 1955 р., причому вельми почесну – директора Національної бібліотеки Аргентини, яку він займав до 1973 р. Хорхе Луїс Борхес разом із Адольфо Біой Касарес і Сильвініт Окампо брав

участь у створенні знаменитої «Антології фантастичної літератури» в 1940 р. і «Антології аргентинської поезії» в 1941 р. У 1969 р. Бернардо Бертолуччі зняв за мотивами оповідання Борхеса «Тема зрадника і героя» фільм «Стратегія павука». Борхес став прототипом одного з героїв у романі «Ім'я троянди» Умберто Еко.

Письменник багато подорожує Чилі, Європою, Ізраїлем, де виступає з публічними лекціями. У 1972 р. Хорхес Луїс Борхес їде до США, де отримує численні відзнаки і читає лекції у кількох університетах. Останньою прижиттєвою публікацією аргентинського письменника була книга «Атлас» (1985) – збірка віршів, фантазій і дорожніх нотаток.

І навіть спадкова хвороба – сліпота – що різко прогресувала і занурила письменника у повну темряву, – не змогла зупинити його творчість. Багато людей допомагали великому сліпцю працювати, але його довга і плідна діяльність (ще кілька десятків років Борхес писав оповідання, вірші, складав збірки творів інших авторів, читав лекції в університетах різних країн) була можлива перш за все тому, що він носив у собі величезний, невичерпний світ культури.

У 1986 р. Борхес переїздить до Женеви де і помирає 14 червня у віці 86 років. Похований на женевському Королівському кладовищі, неподалік від Жана Кальвіна.

*Борхес Х. Л. Алеф : [оповідання] / Х. Л. Борхес. – Київ : КМ-БУКС, 2016. – 192 с.

*Борхес Х. Л. Вибрані поезії / Х. Л. Борхес ; пер. з ісп. С. Борщевський. – Львів : Кальварія, 2013. – 160 с.

*Борхес Х. Л. Вигадані історії : [оповідання] / Х. Л. Борхес. – Київ : КМ-БУКС, 2016. – 192 с.

*Борхес Х. Л. Бестиарий. Книга вымышленных существ / Х. Л. Борхес. – Москва : Эксмо-Пресс, 2000. – 368 с.

*Борхес Х. Л. Смерть и буссоль / Х. Л. Борхес. – СПб. : Кристалл, 2001. – 160 с. – (Новый стиль).

*Борхес Х. Л. Хроники Бустоса Домека / Х. Л. Борхес, А. Б. Касарес. – СПб. : Кристалл, 2002. – 160 с. – (Новый стиль).

Борхес Х. Л. Шість головоломок для дона Ісидро Пароді : [зб. парод.-детектив. оповідань] / Х. Л. Борхес, А. Б. Касарес ; пер. з ісп. С. Чубай. – Львів : Вид-во Старого Лева, 2017. – 216 с.

***

*Борхес Х. Л. (1899–1986), аргентинский прозаик, поэт, эссеист // Кто есть кто в мире / гл. ред. Г. П. Шалаева. – Москва : Слово ; Олма-Пресс, 2004. – С. 172–174.

*Гениева Е. Ю. Хорхе Борхес – великий библиотекарь? / Е. Ю. Гениева // Науч. и техн. б-ки. – 2015. – № 12. – С. 76–84.

*Приходько Д. Хорхе Луис Борхес: Одиночество книжника / Д. Приходько // Личности. – 2016. – № 5. – С. 53–69.

Чистюхина О. П. Борхес / О. П. Чистюхина. – Москва ; Ростов на Дону : МарТ, 2005. – 109 с. – (Философы XX века. Эзотерическая философия).

Вересень

1

День знань

2

55 років від дня народження Кіану Рівз (1964), американського актора

3

60 років від дня народження Мирослава Івановича Дочинця (1959), українського письменника і журналіста

6

95 років від дня народження Михайла Юліановича Браїчевського (1924–2001), українського історика та археолога

8

Міжнародний день грамотності

9

250 років від дня народження Івана Петровича Котляревського (1769–1838), українського письменника

10

125 років від дня народження Олександра Петровича Довженка (1894–1956), українського письменника, режисера

11

155 років від дня народження Павла Арсеновича Грабовського (1864–1902), українського поета

12

50 років від дня народження Оксани Степанівни Мадараш (1969), української диригентки, Заслуженої артистки України

13

185 років від дня народження Анатолія Патрикійовича Свидницького (1834–1871), українського письменника

14

День українського кіно

250 років від дня народження Олександра Гумбольдта (1769–1859), німецького мандрівника

15

215 років від дня народження Михайла Олександровича Максимовича (1804–1873), українського фольклориста, історика

230 років від дня народження Джеймса Фенімора Купера (1789–1851), американського письменника

17

155 років від дня народження Михайла Михайловича Коцюбинського (1864–1913), українського письменника

18

90 років від дня народження Алли Олександрівни Горської (1929–1970), української художниці

20

85 років від дня народження Софі Лорен (1934), італійської кіноакторки

90 років від дня народження Івана Олексійовича Світличного (1929–1992), українського письменника

21

Міжнародний день миру

23

85 років від дня народження Миколи Миколайовича Ільницького (1934), українського літературознавця, поета

25

75 років від дня народження Майкла Дугласа (1944), американського кіноактора

27

Всесвітній день туризму

28

85 років від дня народження Бріджит Бардо (1934), французької кіноакторки

90 років від дня народження Дмитра Васильовича Павличка (1929), українського поета

30

Всеукраїнський день бібліотек

Алла Горська: душа українського шістдесятництва *До 90-річчя від дня народження*

*Дарувала їй доля вроду
Дарувала вогненну вдачу
І любов до свого народу,
І хист мистецький в придачу.
Г. Гордасевич*

Алла Горська – українська художниця-шістдесятниця, відомий діяч правозахисного руху, людина рідкісного таланту й життєвої сили. Людські якості цієї сильної, талановитої, відкритої, чесна, невимушеної, вродливої й трохи по-чоловічому впертої ідеалістки захоплюють кожного, як і її різкі, безкомпромісні, експресивні роботи.

Народилася вона в Ялті 18 вересня 1929 р. Батько – засновник та організатор радянського кінематографа, директор Ялтинської, Ленінградської, Київської, Одеської кіностудій. Батьки в дитинстві розгледіли і розвивали її хист до малювання. Алла навчалася в Київській художній школі ім. Т. Шевченка, закінчила Київський художній інститут. За сприяння батька перед Аллою були відкриті всі дороги до кар'єри офіційного художника. Та доля розпорядилася інакше. Аллі судилося стати

душею покоління українських шістдесятників разом з художниками Опанасом Заливахою, Віктором Зарецьким, з поетами Іваном Драчем, Василем Симоненком, з публіцистом Євгеном Сверстюком та багатьма іншими. Шукаючи свій мистецький «квіт папороті», вона швидко вбирала в себе українську культуру та її народні витoki. Наскрізним мотивом-символом її творчості стає символ незнищеної України – червона калина. На її мольберті – полотна з портретами О. Довженка, Б. Антоненка-Давидовича, І. Світличного, сучасників- шістдесятників, ескізи до книжки Ліни Костенко «Зоряний інтеграл». Знаковими є творчі здобутки в царині монументального мистецтва. Мозаїчні панно, розписи в Донецьку, Маріуполі, Києві: «Прометеї», «Земля», «Вода», «Космос», «Боривітер», «Дерево життя», «Птах», «Вугільна квітка», «Вітряк». Напружене мистецьке життя, творчу несамоовитість Горська поєднує з громадською діяльністю. Організовує літературно-мистецькі вечори, щорічні Шевченківські свята. Горська стала одним з організаторів і активним членом Клубу творчої молоді «Сучасник» – центра українського національного життя.

У 1962–1963 рр. Алла Горська, разом із Володимиром Симоненком і Лесем Танюком, відкрили суспільству місця поховань розстріляних органами НКВС на Лук'янівському і Васильківському кладовищах та в Биківні. У ці роки вона плідно займалася мистецькою діяльністю, створила ряд монументально-художніх робіт. У співавторстві з Опанасом Заливахою, Людмилою Семикіною, Галиною Севрук та Галиною Зубченко у Червоному корпусі Київського університету створили вітраж «Шевченко. Мати». Вітраж був знищений адміністрацією як ідейно ворожий, а Горську і Семикіну виключили зі Спілки художників УРСР.

У 1965 р. заарештували багатьох друзів і знайомих художниці. За участь в акціях протесту проти розправ над українськими дисидентами А. Горська була вдруге виключена зі Спілки художників УРСР. Незважаючи на це, вона підтримувала родини політв'язнів, листувалася з ними. Алла Горська у складі групи киян заявила рішучий протест проти незаконного ведення процесу В'ячеслава Чорновола. У 1968 р. підписала громадський

«Лист-протест 139-ти» з вимогою припинити практику незаконних політичних судових процесів. Це зумовило адміністративні репресії проти підписантів. За Аллою Горською постійно, іноді демонстративно стежили, відверто погрожували.

На запитання «коли ти народилась», Алла любила відповідати: у 1961 році. Вона прожила всього дев'ять років. 28 листопада 1970 р. Аллу Горську було вбито в м. Василькові Київської обл. «...Її вбито саме за те, що вона була нашою совістю» – В'ячеслав Чорновіл. «Наше життя – це дрібниця, не варта уваги. Втомлюєшся, проте: аби душа не сивіла» – з листування А. Горської. Такі митці, міцні особистості, як Алла Горська, змінювали сучасників на краще, ставали тим цементом, який скріпив їх у цілісний організм – «покоління шістдесятників».

*Авер'янова Н. Мистецька еліта України: Алла Горська в когорті шістдесятників / Н. Авер'янова // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. – 2014. – Вип. 1 (17). – С. 57–59. – (Українознавство)

Алла Горська : [альбом] / Алла Горська ; [вступ. ст. О. Зарецький]. – Київ : Вістка, 2017. – 135 с. : кольор. іл.

Алла Горська. Життєпис мовою листів. / упоряд. Л. Огнева. – Донецьк : Норд Комп'ютер, 2009. – 204 с.

*Алла Горська. Червона тїнь калини : листи, спогади, статті / ред. та упоряд. : О. Зарецького, М. Маричевського. – Київ : Спалах, 1996. – 240 с.

*Бак В. Мозаїки на кордоні : Велична постать Алли Горської / Вікторія Бак // Слово Просвіти. – 2018. – Січ., № 1. – С. 4.

*Верховський В. Розквіт і загибель Алли Горської / В. Верховський // Крим. світлиця. – 2017. – 29 верес. – С. 6.

*Горська Алла. Душа українського шістдесятництва / упоряд. Л. Огнєва. – Київ : Смолоскип, 2015. – 712 с.

Зарецька Т. І. Горська Алла Олександрівна / Т. І. Зарецька // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол. : В. А. Смолій [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 2004. – Т. 2 : Г–Д. – С. 175.

Кравченко Я. Повернення Алли Горської: «На шаблях сидіти жорстко...» / Ярослав Кравченко // Дзвін. – 2014. – № 9. – С. 152–155.

Ніконенко Л. М. Алла Горська (1929–1970) / Л. М. Ніконенко // Поліграфія і видавн. справа. – 2009. – № 2. – С. 92–94

Танюк Л. Парастас: Іван Світличний, Алла Горська, Володимир Глухий, Мар'ян Крушельницький / Лесь Танюк. – Київ : Сфера, 1998. – 146 с.

Плеяда нескорених: Алла Горська, Опанас Заливаха, Віктор Зарецький, Галина Севрук, Людмила Семикіна : біобібліогр. нарис / авт. нарису Л. Б. Тарнашинська ; бібліограф-упоряд. М. А. Лук'яненко ; наук. ред. В. О. Кононенко ; Нац. парлам. б-ка України. – Київ: [б.в.], 2011. – 200 с. – (Шістдесятництво: профілі на тлі покоління ; вип. 13).

Шановська О. А. Василь Симоненко й Алла Горська: життя як виклик поліцейській державі / О. А. Шановська // Інтелігенція і влада. – 2014. – Вип. 30. – С. 301–313.

Жовтень

1

Міжнародний день музики

2

Міжнародний день ненасильства

115 років від дня народження Грема Гріна (1904–1991), англійського письменника

150 років від дня народження Махатми (Могандаса Карамчанда) Ганді (1869–1948), індійського державного і політичного діяча

5

Всесвітній День учителів

110 років від дня народження Богдана-Ігоря Васильовича Антонича (1909–1937), українського поета

155 років від дня народження Луї Жана Люм'єра (1864–1948), французького вченого, винахідника кінематографа

7

85 років від дня народження Євгена Степановича Товстухи (1934), українського фітотерапевта, письменника

9

60 років від дня народження Бориса Юхимовича Немцова (1959–2015), російського політика-опозиціонера, жертви путінського режиму

115 років від дня народження Миколи Платоновича Бажана (1904 – 1983), українського письменника

145 років від дня народження Миколи Костянтиновича Реріха (1874–1947), російського живописця

10

130 років від дня народження Михайла Опанасовича Драй-Хмари (1889–1939), українського поета, перекладача

14

День захисника України
День Українського козацтва

15

175 років від дня народження Фрідріха Вільгельма Ніцше (1844–1900), німецького філософа

205 років від дня народження Михайла Юрійовича Лермонтова (1814–1841), російського поета

16

165 років від дня народження Оскара Уайльда (1854–1900), англійського письменника

18

85 років від дня народження Кіра Буличова (Ігоря Всеволодовича Можейка) (1934–2003), російського письменника-фантаста

20

165 років від дня народження Артюра Жана Нікола Рембо (1854–1891), французького поета

21

90 років від дня народження Урсули Ле Гуїн (1929–2018), американської письменниці в жанрі наукової фантастики та фентезі

25

80 років від дня народження Василя Тимофійовича Скуратівського (1939–2005), українського народознавця, письменника

175 років від дня народження Сари Бернар (1844–1923), французької акторки

29

70 років від дня народження Георгія Георгійовича Почепцова (1949), українського журналіста, прозаїка, автора численних книг з питань комунікаційних технологій

115 років від дня народження Олександра Олександровича Морозова (1904–1979), радянського конструктора танків

Залізний полтавець Михайло Драй-Хмара

До 130-річчя від дня народження

Поет і перекладач, учений і педагог Михайло Драй-Хмара народився 10 жовтня 1889 р. в с. Малі Канівці Золотоніського повіту Полтавської губернії (нині Чорнобаївський р-н Черкаської обл.) в родині козацького походження. Рано залишився без матері, але теплі спогади про неї зігріватимуть його душу і виллються пізніше в зворушливі поетичні рядки. Батько подбав про те, щоб дати синові хорошу освіту, і спочатку Михайло навчався у Золотоноші, потім у Черкаській гімназії. У 1906 р. юнак вступає до Колегії Павла Галагана в Києві, одного з найкращих приватних навчальних закладів на Україні. Тут розпочинає писати вірші російською мовою, досконало вивчає французьку, німецьку, грецьку та латину (всього знав 19 мов). Успішно закінчивши в 1910 р. Колегію, продовжує навчання на історико-філологічному факультеті Київського університету і водночас працює в семінарії відомого вченого В. Перетца, друкує свою першу наукову працю, опановує слов'янські мови, згодом поглиблює знання в бібліотеках та архівах Львова, Будапешта, Загреба, Бухареста.

На час навчання в Колегії та в університеті припадає формування його національної свідомості. Тож після повернення з Петербурга він активно береться до освітньої та культурницької роботи: читає лекції на вчительських курсах та в різних вишах, у

1918–1923 рр. – на кафедрі слов’янознавства при Кам’янець-Подільському університеті; після повернення до Києва очолює кафедру українознавства в Київському медичному інституті, працює на кафедрі лінгвістики у Всеукраїнській Академії наук, у Комісії зі складання словника живої української мови та в Комісії з дослідження історії української мови.

Власні вірші українською мовою М. Драй-Хмара починає друкувати з 1919 р. На початку 20-х його поезії та переклади з’являються на сторінках тогочасних періодичних видань «Нова громада», «Шляхи мистецтва», «Життя й революція», «Літературний ярмарок» та ін. Згодом більшість цих творів поет включить до першої і єдиної прижиттєвої збірки з ніжною і водночас символічною назвою – «Проростань» (1926).

Поет любив мріяти і в своїх мріях про Україну бачив її схожою на прекрасну Елладу, яка крокує «всесвітнім шляхом». Але не лише романтичний образ України живе в його поезіях. Чимало творів присвячено минулому, драматичній історії рідного краю. Звертаючись до далекої минувшини, згадуючи сміливість і гордість предків, М. Драй-Хмара малює картини, які змушують замислитися не лише над минулим, а й над сучасним та майбутнім, загострює увагу на такому страшному явищі, як втрата пам’яті про минуле.

М. Драй-Хмара не тільки писав вірші але й займався перекладацькою діяльністю. Завдяки його натхненній перекладацькій творчості на Україні вагомо звучали слова А. Міцкевича, Ш. Бодлера, П. Верлена, Ш. Леконт де Ліля, О. Пушкіна, М. Лермонтова, О. Блока, С. Єсеніна, М. Богдановича та ряду інших майстрів світової поезії. Помітний внесок М. Драй-Хмари і в розвиток українського літературознавства. У 1926 р. окремим виданням вийшла його ґрунтовна монографія «Леся Українка». Звертався він і до проблем розвитку шевченкознавства, зібрав нові матеріали до життєпису В. Чумака, вивчав славістику, цікавився здобутками білоруської літератури (праці про М. Богдановича, Я. Купалу).

Зайнятий науковою діяльністю, М. Драй-Хмара знаходить час і для літературної праці. У Києві він зближується з М. Зеровим, М. Рильським, П. Филиповичем, Юрієм Кленом (Освальдом Бургартом) і стає одним із учасників літературного

угруповання, яке отримало наймення «неокласики». Митців згаданої літературної групи поєднують спільність мистецьких інтересів, орієнтація в творчості на високі естетичні зразки, звернення до рідних джерел життя й до спадщини світової культури. 1928 р. Михайло Драй-Хмара надрукував сонет «Лебеді» з присвятою своїм товаришам:

*О гроно п'ятірне нездоланих співців,
Крізь бурю й сніг гримить твій переможний спів,
Що розбиває лід одчаю і зневіри.*

І саме з цього сонета, що прозвучав на захист друзів, почалися неприємності поета. Неприборканих, нездоланих співців більшовицька система не терпіла.

Письменник міг би ще багато зробити задля українського письменства, але в розквіті творчих сил його заарештовують у березні 1933 року. Невдовзі письменника випускають на волю, та позбавляють усіх посад, навіть не даючи можливості влаштуватися на будь-яку роботу. Другий арешт стає фатальним. Висунуте проти нього звинувачення стандартне: націоналістична контрреволюційна діяльність. І хоча М. Драй-Хмара все заперечував, покарання не забарилося – п'ять років таборів. Його невільницький шлях пролягає на Колиму; тут він працює на шахтах, промиває пісок, стоячи по коліна в крижаній воді. З часом постановою «трійки» УНКВС йому додають ще десять років за антирадянську пропаганду в таборі. Пішов він із життя 19 січня 1939 р. у приміщенні медпункту лікарської ділянки. Поховано його на правому березі річки Паутова, могила № 3 за 300 м від річки, а від табірної пункту Гірна Лаврюкова до 1 км. Як засвідчено в документах про реабілітацію, М. Драй-Хмара помер 19 січня 1939 р. «від ослаблення серцевої діяльності». Реабілітовано письменника після перевірки табірної справи в Магаданській області 28 листопада 1989 р.

*Драй-Хмара М. Вибране / М. Драй-Хмара. – Київ : Дніпро, 1989. – 542 с.

*Драй-Хмара М. Літературно-наукова спадщина / М. Драй-Хмара. – Київ : Наук. думка. 2002. – 559 с.

*Драй-Хмара М. Твори / М. Драй-Хмара ; [упоряд. і приміт. С. А. Гальченка] ; Нац. акад. наук України ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Київ : Наук. думка, 2015. – 710 с.

Перше повне видання творів відомого українського поета, літературознавця та перекладача М. Драй-Хмари. У книзі вміщено поезії та поетичні переклади, літературознавчі праці, статті, рецензії, матеріали наукової діяльності, щоденник 20-х років і листування.

***

*Завальнюк О. М. Михайло Драй-Хмара: Кам'янецькі сторінки історії / О. М. Завальнюк // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. – 2009. – Вип. 19. – С. 3–7.

*Козачок Я. В. «Бо я національний інтелігент» Михайло Драй-Хмара : навч. посіб. / Я. В. Козачок, С. І. Черіпко. – Київ : НАУ, 2012. – 68 с.

Пахаренко В. Вчувати пісню в струмені буття (Михайло Драй-Хмара як поет-неокласицист) / В. Пахаренко // Вісн. Черкаськ. ун-ту. – 2009. – Вип. 167. – С. 7–13 – (Філологічні науки).

*Райбедюк Г. Б. «Повнозвонні слова» Михайла Драй-Хмари // Неокласики: естетична система та персоналії : навч. посіб. / Г. Б. Райбедюк, О. Ф. Томчук. – Ізмаїл : [б.в.]– С. 243–295.

Рева Л. Михайло Драй-Хмара: людина «відважно чіткого духовного національно-політичного профілю» / Л. Рева // Вісн. Кн. палати. – 2007. – № 6. – С. 33–38.

Листопад

2

50 років від дня народження Оксани Олександрівни Пекун (1969), української співачки, заслуженої артистки України

135 років від дня народження Олександра Івановича Білецького (1884–1961), українського літературознавця

3

50 років від дня народження Чарльза Мартіна (1969), американського письменника

4

235 років від дня народження Йосипа Івановича Бове (1784–1834), російського архітектора

6

50 років від дня народження Колсона Вайтхеда (1969), американського письменника

85 років від дня народження Володимира Антоновича Маняка (1934–1992), українського письменника

9

День української писемності та мови

Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва

10

Всесвітній день молоді

260 років від дня народження Йоганна Крістофа Фрідріха Шіллера (1759–1805), німецького поета, драматурга

12

90 років від дня народження Грейс Келлі (1929–1982), американської акторки

13

130 років від дня народження Остапа Вишні (Павла Михайловича Губенка) (1889–1956), українського письменника, сатирика і гумориста

16

Міжнародний день толерантності

17

Міжнародний день студента. День студента в Україні

20

130 років від дня народження Едвіна Павелла Хаббла (1889–1953), американського астронома

21

325 років від дня народження Вольтера (Франсуа Марі Аруе) (1694–1778), французького прозаїка, філософа, історика

22

200 років від дня народження Джорджа Еліота (Мері Анн Еванс) (1819–1880), англійської письменниці

23

День пам'яті жертв Голодоморів

24

85 років від дня народження Альфреда Гарієвича Шнітке (1934–1998), російського композитора

25

Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства над жінками

175 років від дня народження Карла Бенца (1844–1929), німецького винахідника та засновника автомобілебудування

27

140 років від дня народження Григорія Аврамовича Чупринки (1879–1921), українського поета та військово-політичного діяча

29

120 років від дня народження Григорія Михайловича Косинки (1899–1934), українського письменника, поета

30

85 років від дня народження Раїси Петрівни Іванченко (1934), української письменниці, історика

145 років від дня народження Уїнстона Черчілля (1874–1965), прем'єр-міністра Великобританії

Григорій Чупринка – бунтар і поет

До 140-річчя від дня народження

*Я прийду до тебе, доле,
На страшне криваве поле,
На останній смертний бій.
Г. Чупринка*

Григорій Чупринка – займає особливе місце в українській історії і як поет, і як борець за самостійність нашої Батьківщини. Його образ у літературі завжди був привабливим та осяяним романтикою героїчного життя і героїчної смерті, а ім'я стало одним із символів незборимості українського народу.

Життєпис

Григорій Чупринка народився у сім'ї представників козачого стану 27 листопада 1879 р. в містечку Гоголів Остерського повіту Чернігівської губернії (тепер Київщина). Нащадок старовинних козацько-християнських родів регіону (сучасна Броварщина), представники яких жили тут щонайменше з часів Хмельниччини. У той час ці землі входили до складу

Переяславського і Київського полків, одних із найдавніших полків Гетьманщини.

Навчався в Гоголівській народній школі, у Київській та Лубенській гімназіях.

Був ув'язнений за участь у революції 1905 р.

З 1910 р. постійно жив у Києві.

За перевороту 1917 р. був козаком у полку ім. Б. Хмельницького.

У 1919 р. керував повстанням проти більшовиків на Чернігівщині.

23 червня 1921 р. заарештований Київським губернським ЧК, а 28 серпня засуджений до найвищої міри покарання – розстрілу. Розстріляний як член Київського Всеукраїнського центрального повстанського комітету.

У 1996 р. посмертно реабілітований рішенням Київської обласної прокуратури.

Він називав себе козаком. Бунт був його стихією. І час, у який він жив, дозволив сповна насолодитися ним. Він повставав проти царської та більшовицької влади, проти літературних традицій та світських норм. Революціонер і поет у всіх виявах свого надзвичайно строкатого життя, Чупринка загинув від рук чекістів, які прийшли упокорити українську землю.

Сьогодні Григорій Чупринка відомий, насамперед знавцям і шанувальникам української літератури. Після тривалого забуття його ім'я поступово посіло належне місце у пантеоні українських поетів першої третини минулого століття. Натомість повернення в українську історію повною мірою не відбулося. Ще донедавна сам факт участі Чупринки у повстанському русі 1919–1921 рр. ставився під сумнів, висувалася версія про його смерть у 1919 р. Проте, коли детальніше познайомитися з фактами біографії, важко повірити в те, що поезія була для нього лише засобом угамування власної бунтарської сутності. Григорій цілковито посвячувався їй у час, коли неможливими були інші вияви протесту. Та беручись за перо, перетворював свої вірші на особливу форму бунту.

Невгамовний характер не дозволив йому стати і «професійним революціонером» та посісти важливе місце серед

діячів національної революції 1917–1918 рр. Про цю особливість вдачі юнака ще з гімназійних років згадували однокласники. Один із них, Микола Галаган, у 1903 р. намагався залучити Чупринку до підпільної діяльності Революційній українській партії, та безрезультатно: Григорій «вічно мав конфлікти з поліцією, робив усілякі “вибрики”, а до систематичної революційної роботи був не здібний».

Попри «нездібність», через два роки Чупринка стає активним діячем революції 1905 р. та організатором селянських протестів на рідній Чернігівщині. Тоді його вперше було заарештовано. Перебування в Лук'янівській в'язниці у Києві, контакти з іншими політичними в'язнями потроху перетворювали бунтаря на революціонера. Проте проявити себе у той час не було жодних можливостей – після 1907 р. протестні рухи в Російській імперії цілковито придушено.

Натомість на українському поетичному небосхилі з'являється молодий, амбітний і навіть скандальний поет Григорій Чупринка. *«Вірний своїй вдачі, – писав про його життя в Києві 1907–1914 років Володимир Дорошенко, – що не терпіла утертих шляхів та не зносила громадської дисципліни, жив він правдивим бурлакою. Мешкав в якихось «сумесних» квартирах, де займав один з кутів. Водив компанію здебільшого з «бувими людьми» по різних чайних та глухих куточках на Деміївці, або на Подолі. Мав там серед злодіїв та проститутток знайомих і приятелів, що любили його і називали нашим поетом. Відкидаючи з огидою облудний і фарисейський світ «приличних людей» за його неправду і низькопоклонство, почував себе Чупринка добре лише «на дні».* Саме в цей період богемного життя і з'являються його найвідоміші поетичні збірки.

Події 1917 р. знову дали шанс проявитися бунтарству: захоплений революційною стихією, Григорій, який завжди вважав себе козаком, вступає до лав Першого українського козацького полку ім. Богдана Хмельницького. При цьому відмовляється від можливості працювати в полковій канцелярії, а виявляє бажання служити на передовій. Та армійські порядки і дисципліна виявилися надто важкими для богемного поета та невгамовного козака. Тож незабаром він попросив свого

товариша Миколу Галагана, ад'ютанта командира полку, відпустити його «на волю».

Проте вже дуже швидко Чупринці знову довелося повоювати. Цього разу не як солдату регулярної армії, а як отаману повстанського загону. У липні 1919 р., за дорученням Повстанського комітету в Києві організує повстання на Чернігівщині з метою дезорганізації більшовицького запілля. Ім'я поета між селянством було таке популярне, що йому не треба було організовувати ніяких відозв.

Повстання закінчилося поразкою. Газета «Київський комуніст» гордо звітувала про «ліквідацію банди Чупринки». Сам Григорій опинився під арештом у Київському губернському ЧК. Публікація в комуністичній газеті із згадкою імені відомого поета привернула увагу цілого ряду письменників, які звернулися з клопотаннями до голови Всеукраїнського ЧК, попросивши звернути увагу «на величезні заслуги Чупринки як поета».

Ці клопотання врятували Григорію життя. Його не розстріляли, а відправили до Кожухівського концентраційного табору під Москвою. Як йому вдалося повернутися з табору до Києва, – невідомо. У січні 1921 р. Григорій Чупринка був засуджений до висилки в Москву за антирадянську агітацію, але не виїхав через відсутність коштів. Незабаром він знову поринає у підпільну боротьбу.

У час розбудови підпільної мережі Всеукраїнського центрального повстанського комітету (ВУЦПК, або, як його називали чекісти, ЦУПКОМ), Григорій Чупринка приєднується до неї. Контрреволюційна підпільна робота не виходила з поля зору Київського губернського ЧК через побоювання, що діяльність підпільного комітету, яка набирала обертів, вийде поза межі їхнього контролю. Операція розпочалася 18 червня 1921 р. таємним затриманням керівників повстанського комітету. Місце зниклих посіли інші підпільники, але і їм не вдалося відірватися від «опіки» чекістів, тому арешти тривали. 23 червня серед інших затримано Григорія Чупринку. Через тиждень після цього керівництво київського ЧК відзвітувало про завершення розгрому повстанського комітету і ув'язнення всіх його членів.

Після цього почалися допити, заповнення протоколів. Звинувачувалися 132 особи, у т. ч. поет і революціонер Григорій

Чупринка. Протокол його допиту датований 9 серпня 1921 р. Серед документів звинувачування міститься анкета заарештованого – «...Чупринка Григорій Аврамович безпартійний, за походженням козак, соціальним становищем – літератор, притягався до відповідальності київським ЧК». З інших аркушів стає відомо, що Чупринка на пропозицію свого знайомого Бендрика Капитона вступив у підпільну організацію, яка ставила собі за мету повалення радянської влади і відновлення Української Народної Республіки.

28 серпня 1921 р. відбулося засідання колегії Київського губернського ЧК, де заслухали справу зі звинувачення членів і учасників Всеукраїнського центрального повстанського комітету. У протоколі засідання вказувалося, що «звинувачення, пред'явлені громадянину Чупринці Григорію Аврамовичу, доведені, і засуджується до вищої міри покарання – розстрілу». Дата виконання вироку Григорію Чупринці та ще 45 засудженим до смертної кари не відома.

Так закінчилося життя поета, революціонера та вічного бунтаря Григорія Чупринки. Але не закінчилася його легенда. Мине понад двадцять років, і чекісти знову змушені будуть воювати з «Чупринкою». Такий псевдонім обере для себе Роман Шухевич, Головний командир УПА, який боротиметься з ними до своєї героїчної смерті.

У 1996 р. Григорій Чупринка реабілітований рішенням Київської обласної прокуратури. Документ містить промовистий напис: «Довідка про реабілітацію Чупринки Г. А. нікому не надсилалася за відсутністю зацікавлених осіб».

Чупринка Г. Поезії / Г. Чупринка ; вступ. ст. М. Г. Жулинського. – Київ : Рад. письменник, 1991. – 495 с.

***

*Базилевський В. Лицар-Сам, або Чародійство звуком. Грицько Чупринка (1879–1921) / Володимир Базилевський // Слово Просвіти. – 2012. – 12–18 січ., № 2. – С. 8–9.

В'ятрович В. Григорій Чупринка: бунтар і поет // Історія з грифом «секретно»: таємниці українського минулого з архівів КГБ / В. В'ятрович. – Львів ; Київ : Центр дослідж. визвол. руху, 2011. – С. 17–25.

*Григорій Чупринка (1879–1921) // Історія української літератури ХХ століття : у 2 кн. / за ред. В. Г. Дончика. – Київ : Либідь, 1998. – Кн. 1 : Перша половина ХХ століття. – С. 94–99.

Жулинський М. Грицько Чупринка (1879–1921) // Із забуття в безсмертя: сторінки призабутої спадщини / М. Жулинський. – Київ : Дніпро, 1990. – С. 108–122.

Коваль Р. «Брат урагану» Григорій Чупринка // Багрянні жнива Української революції: 100 історій і біографій учасників Визвольних змагань / Роман Коваль. – Київ : Діокор, 2005. – С. 79–80.

*Шевель Н. Колізія двійництва у творчості Грицька Чупринки / Н. Шевель // Півден. архів. – 2011. – Вип. II. – С. 66–74.

Грудень

1

Всесвітній день боротьби зі СНІДом
110 років від дня народження Анатолія Йосиповича
Кос-Анатольського (1909–1983), українського композитора

3

Міжнародний день людей з інвалідністю

5

Міжнародний день волонтерів
115 років від дня народження Михайла Гордійовича Дерегуса
(1904–1997), українського графіка і живописця

6

День Збройних Сил України
120 років від дня народження Олександра Петровича
Оглоблина (1899–1992), українського історика

7

155 років від дня народження Олександра Миколайовича
Реформаторського (1864–1937), російського хіміка

9

Міжнародний день боротьби з корупцією

10

День прав людини

18

40 років від дня народження Марини Іванівни Соколян
(1979), української письменниці

19

60 років від дня народження Марії Василівни Матіос (1959),
української письменниці

100 років від дня народження Миколи Олексійовича Лукаша (1919–1988), українського перекладача, мовознавця

20

50 років від дня народження Сергія Віталійовича Голубицького (1969), українського фехтувальника, триразового чемпіону світу

23

85 років від дня народження Наталі Миколаївни Фатєєвої (1934), російської кіноакторки

220 років від дня народження Карла Павловича Брюллова (1799–1852), російського художника

31

150 років від дня народження Анрі Матіса (1869–1954), французького художника та скульптора

Феномен Марії Матіос

До 60-річчя від дня народження

*Я можу тримати й батіг
В руці, що дрима на флюярі.
М. Матіос*

Марія Матіос – одна з найпопулярніших сьогодні письменниць, постать якої стала певною мірою харизматичною в сучасній українській літературі. На вистави за мотивами її романів збираються аншлаги. Та й самій Матіос під час літературних фестивалів ніколи не вдається обмежитися годинною автограф-сесією – все триває переважно втричі довше.

Одні називають її другою Лесею Українкою, інші – Стефаником у спідниці, ще порівнюють з Акуніним, навіть з Габріелем Гарсія Маркесом. Але їй подобається вислів Михайла

Шевченка, який колись сказав, що Марія Матіос пише, як Марія Матіос.

Життєпис

Народилася 19 грудня 1959 р. в с. Розтоки Путильського району Чернівецької області. Поетичній мові вона навчалася з малих років у своїх предків. Її бабуся, із хутора Сірук Чернівецької області, розмовляла афоризмами, за це її називали Соломоном. Мама майбутньої письменниці була вчителькою і саме завдяки їй дівчинка рано зрозуміла матеріальну силу слова.

Випускниця філологічного факультету Чернівецького університету, М. Матіос пишається тим, що доклала зусиль до присвоєння навчальному закладу імені «буковинського соловейка» – поета Юрія Федьковича. За освітою – український філолог, за покликанням – добровільний народознавець, поет, прозаїк, публіцист, цікавиться психологією, етнографією.

Упродовж близько десяти років займалася журналістикою. Вісім із них була редактором газети на машинобудівному заводі ім. Дзержинського в Чернівцях. Керувала Чернівецькою обласною організацією Національної спілки письменників України, займалась видавничою справою, була одним із засновників науково-літературного «Буковинського журналу».

З листопада 2005 до 17 вересня 2010 р. працювала заступником голови Комітету з Національної премії України ім. Тараса Шевченка (перед цим також працювала в цьому Комітеті з 2003 р.).

У 2011р. входила до журі літературного конкурсу «Юне слово».

З 2012 р. – депутат Верховної Ради України від політичної партії «УДАР Віталія Кличка».

Живе у Києві. Заміжня, має дорослого сина.

Перші вірші надрукувала у 15 років. 1992 р. вона дебютувала в журналі «Київ», опублікувавши новелу «Юр'яна і Довгопол», яка визначила основну лінію її творчості.

Марія Матіос автор збірок віршів: «З трави і листя» (1982), «Вогонь живиці» (1986), «Сад нетерпіння» (1994), «Десять дек морозної води» (1995), «Жіночий аркан» (2001), «Жіночий аркан у саду нетерпіння» (2007). Поетеса Марія Матіос зростає від

публікації до публікації, її віршам притаманне органічне відчуття колориту рідного буковинського краю, вміння по-своєму сказати про минуле і сучасне народу, передати стан людської душі, закоханої в красу і неповторність навколишнього світу. Кращі вірші поетеси тримаються на міцній основі народної мови, насичені фольклорними мотивами. У багатьох, на перший погляд, пейзажних віршах є щось більше, аніж живописання природи, у них відчувається «олюднення» природи і усвідомлення людини як її частки.

Найбільшу популярність здобули її прозові твори: «Нація» (2001), «Життя коротке» (2001), «Бульварний роман» (2003), «“Фуршет” від Марії Матіос» (2003), «Солодка Даруся» (2004), «Щоденник страченої» (2005), «Містер і місіс Ю-ко в країні укрів» (2006), «Нація. Одкровення» (2006), «Щоденник страченої» (2007), «Майже ніколи не навпаки» (2007), «Москалиця; Мама Маріца – дружина Христофора Колумба» (2008), «Кулінарні фіглі» (2009), «Чотири пори життя» (2009), «Вирвані сторінки з автобіографії» (2010), «Армагедон уже відбувся» (2011).

Її книги світові критики назвали «ударом і викликом» сучасності. Твори письменниці перекладені сербською, румунською, російською, польською, хорватською, білоруською, азербайджанською, японською, китайською, єврейською мовами. Друкувалися у Канаді, США, Китаї, Хорватії, Росії, Сербії

Марія Матіос – лауреат літературної премії «Благовіст», лауреат премії ім. Володимира Батляка. Має титул «Найпліднішої письменниці України». У 2004 р. Марія Матіос перемогла у конкурсі «Книжка року» («Солодка Даруся»). Вона лауреат літературної премії України ім. Тараса Шевченка 2005 року за роман «Солодка Даруся». У 2007 р. стала володаркою Гран-прі та першого місця конкурсу «Коронація слова 2007» за роман «Майже ніколи не навпаки». 2008 р. – переможниця конкурсу «Книжка року 2008» у номінації «Красне письменство – сучасна українська проза» за роман «Москалиця; Мама Маріца – дружина Христофора Колумба». У 2009 р. отримала державну нагороду – диплом першого ступеня в номінації «Бестселер» на V Київському міжнародному книжковому ярмарку за книгу «Москалиця; Мама Маріца – дружина Христофора Колумба».

Марія Матіос полюбляє психологічну прозу Цвейга, Чехова. Комунікабельна, щира, вміє слухати. Яскрава у поведінці, в мові, характером. Марія Матіос називає себе твердою та непоступливою, якщо йдеться про життєві цінності. А своє слово – гострим лезом.

Разом із тим письменниця іноді вагається, чи варто їй писати. «Часом не знаєш, чи Бог нагородив чи покарав тим словом... Іноді думаю: а на холеру я пишу ці книжки, якщо люди все одно дуріють, вар'ятіють? Але коли годинами простоюють у чергах за моїм автографом, то, значить, щось у тих книжках є». Також Марія Матіос наголошує, що не любить тривіального читива, тому сама намагається писати інакше. «У мене багато книжок, вони всі різні, але їх об'єднує те, що я люблю історію в людині й людину в історії. Мене цікавить, як людина поводить себе у пастці, як обирає свою дорогу, цікавить мотивація вчинків, поведінки», – говорить письменниця.

Вона своїх історій не вигадує, її романи і повісті мають реальних прототипів, тож доводиться сильно маскувати справжні події, щоб робити непізнаваними конкретних мешканців рідної авторці Буковини.

Марія Матіос: про себе

«У творчості я послуговуюся власною аксіомою, що література – це... осмислення буття в різних його проявах...».

«Я беруся за перо лише тоді, коли мені є що сказати (і я дуже довго і добре думаю, чи мені вже є що казати читачеві, чи ще ні, чи вже ні). Я не хочу, щоб мене читали в метро, щоб від моїх творів «ловили кайф» тривалістю поїздки від Хрещатика до Оболоні. Від віршів – хай ловлять «кайф», але коли йдеться про прозу, я хочу, щоб мій читач думав. Бо я знаю, що мій читач, навіть якщо колись він і не був моїм, зрозуміє моє письмо і зрозуміє, що я до нього ставлюся з повагою... Я, як письменник, не хочу бути ані зомбувальником, ані диктатором моралі, я, в принципі, не виношу вироків минулому, сучасному, чи майбутньому. Я даю своє розуміння людини, ситуації, характеру, обставин. І все. Я не повчаю».

«...кожна людина, незалежно від суспільного становища, інтелекту і т. ін. є «двоповерховою», бо вона живе в двох

паралельних світах – у реальному і в підсвідомому, і література мусить показати точку перетину цих двох світів...».

«...зараз читач потребує розумної, благородної літератури, оскільки з розумом і благородством у повсякденному житті стикається дедалі менше. А читання – усе-таки річ інтимна...».

...«Я знаю, що я хочу сказати кожною своєю книжкою. І знаю ціну кожній. Стовідсотково мої книжки – це книжки, писані лівою рукою (я шульга від природи), тобто ті, що близькі до класичного письма: «Солодка Даруся», «Нація», «Життя коротке» і «Щоденник страченої». У моїй лівій руці зосереджено все моє серце, письменницький досвід і жадаба знань».

...«Найвищий духовний авторитет митця, на мою думку, – це однозначне позиціонування його як митця національної традиції».

...«Життя – то трояка ружа... То чорне тобі покажеться, то жовте, а там, дивися, загориться червоним. Ніколи не знаєш, яку барву завтра уздриш. Чекаєш одної, а воно тобі показує другу...».

*Матіос М. Армагедон уже відбувся : повість / Марія Матіос. – Львів : Піраміда, 2011. – 112 с.

*Матіос М. Вибране / Марія Матіос ; худож. С. Іванов. – Львів : Піраміда, 2010. – 424 с.

*Матіос М. Вирвані сторінки з автобіографії / Марія Матіос ; худож. С. Іванов. – 2-ге вид. – Львів : Піраміда, 2011. – 368 с.

*Матіос М. Життя коротке / Марія Матіос. – Львів : Кальварія, 2001. – 236 с.

*Матіос М. Жіночий аркан у саду нетерпіння / Марія Матіос. – 2-ге вид. – Львів : Піраміда, 2011. – 308 с.

*Матіос М. З трави і листя : поезії / Марія Матіос ; передм. П. І. Осадчука. – Київ : Рад. письменник, 1983. – 70 с.

*Матіос М. Кулінарні фіглі / Марія Матіос ; худож. С. Іванов. – 2-ге вид. – Львів : Піраміда, 2011. – 208 с.

Матіос М. Майже ніколи не навпаки : сімейна сага у новелах / Марія Матіос. – Львів : Піраміда, 2007. – 176 с.

*Матіос М. Містер і місіс Ю-ко в країні укрів = Mr. & Ms. U-Ko in country UA : гомеричний роман-симфонія / Марія Матіос. – Львів : Піраміда, 2006. – 136 с.

Матіос М. Москалиця; Мама Маріца – дружина Христофора Колумба / Марія Матіос. – Львів : Піраміда, 2008. – 112 с.

Матіос М. Нація / Марія Матіос. – 6-е вид. – Львів : Піраміда, 2011. – 256 с.

*Матіос М. Приватний щоденник. Майдан. Війна... / Марія Матіос. – Львів : Піраміда, 2015. – 356 с.

*Матіос М. Солодка Даруся : [драма на три життя] / Марія Матіос. – 4-е вид. – Львів : Піраміда, 2007. – 188 с.

*Матіос М. Чотири пори життя / Марія Матіос ; худож. С. Іванов. – 2-ге вид. – Львів : Піраміда, 2011. – 264 с.

*Матіос М. Щоденник страченої : психологічна розвідка / Марія Матіос. – Львів : Піраміда, 2005. – 192 с.

***

*Ведмідь І. Три життєві уроки «Солодкої Дарусі» : спроба акцентувати деякі проблеми роману Марії Матіос / І. Ведмідь // Дивослово. – 2007. – № 6. – С. 12–14.

Голобородько Я. Буковинська орнаментика Марії Матіос / Ярослав Голобородько // Вісн. нац. акад. наук України. – 2008. – № 3. – С. 63–73.

Дроздовський Д. «Забути – заборонено...» / Д. Дроздовський // Слово Просвіти. – 2011. – 20–26 жовт., № 42. – С. 13.

*Дроздовський Д. Український жоржсандизм ХХІ століття : [Матіос М. «Москалиця» і «Мама Маріца – дружина Христофора Колумба»] / Д. Дроздовський // Дивослово. – 2009. – № 2. – С. 61–62.

*Ісаченко Л. Її вічні лови за людиною : [Розмова з лауреатом Нац. премії України ім. Т. Шевченка, письменницею М. Матіос] / Л. Ісаченко // Уряд. кур'єр. – 2009. – 12 верес. – С. 12.

*Матіос Марія // Українські письменники: біографії, огляди творчості, літературні напрямки і течії, літературознавчий словник : довідник / відп. за вип. М. І. Преварська. – Київ : Велес, 2013. – С. 311–312.

*Насмінчук І. А. Стильове розмаїття прози Марії Матіос : навч. посіб. / І. А. Насмінчук. – Кам'янець-Подільський : Буйницький О. А., 2009. – 180 с.

*Харчук Р. Б. Марія Матіос: між традицією і стилізацією // Сучасна українська проза. Постмодерний період : навч. посіб. / Р. Б. Харчук. – Київ : Академія, 2011. – С. 68–73.

Зміст

Січень	4
«Повертайся, Бог футбольний, повертайся!...» <i>До 80-річчя від дня народження В. Лобановського</i> (Г. Буркацька).....	6
Лютий	12
Життя присвячене селекції зернових культур <i>До 140-річчя від дня народження В. Я. Юр'єва</i> (С. Настенко).....	13
Березень	18
Августин Волошин – президент Карпатської України <i>До 145-річчя від дня народження</i> (Ю. Круть).....	20
Квітень	25
Український майстер графічного мистецтва <i>До 80-річчя від дня народження Миколи Компанця</i> (В. Вовк).....	27
Травень	30
«Мені сорочку мати вишивала...» <i>До Всесвітнього дня вишиванки</i> (С. Настенко).....	32
Червень	35
Містер гелікоптер <i>До 130-річчя від дня народження Ігоря Сікорського</i> (Г. Буркацька).....	36
Липень	41
Жорж Санд – королева французького романтизму <i>До 215-річчя від дня народження</i> (Ю. Круть).....	43
Серпень	48
Великий Сліпець ХХ століття <i>До 120-річчя від дня народження Хорхе Луїса Борхеса</i> (С. Настенко).....	50

Вересень	54
Алла Горська: душа українського шістдесятництва <i>До 90-річчя від дня народження</i> (Г. Буркацька).....	56
Жовтень	60
Залізний полтавець Михайло Драй-Хмара <i>До 130-річчя від дня народження</i> (С. Настенко).....	62
Листопад	66
Григорій Чупринка – бунтар і поет <i>До 140-річчя від дня народження</i> (В. Вовк).....	68
Грудень	74
Феномен Марії Матіос <i>До 60-річчя від дня народження</i> (В. Вовк).....	75

Науково-виробниче видання

**КАЛЕЙДОСКОП
ЗНАМЕННИХ ДАТ
НА 2019 РІК**

Інформаційно-бібліографічні матеріали

Укладач Юлія Вікторівна Круть

Комп'ютерна верстка І. Болесевич

Підписано до друку 05.07.2018. Зам. № 265 83 стор. Тираж 60 пр.
Державна бібліотека України для юнацтва
Просп. Перемоги, 60, м. Київ, 03057
<http://www.4uth.gov.ua>